

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Rozvoj slovní zásoby a učení u romských dětí v MŠ

Bakalářská práce

Autor: Klára Boldiová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Vedoucí práce: Mgr. Markéta Levínská Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Klára Boldiová

Studium: P16K0148

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Název bakalářské práce: **Rozvoj slovní zásoby a učení u romských dětí v MŠ**

Název bakalářské práce AJ: Development of vocabulary and learning abilities of Roma children during the pre-school education

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se zabývá učením a rozvojem slovní zásoby romských dětí v předškolním vzdělávání. Cílem práce je zjistit, jak rychle si jsou děti romské národnosti schopny zapamatovat a naučit se informace týkající se konkrétního tématu a jak gramaticky správně jsou schopny je formulovat. Práce dále mapuje, jakým způsobem tyto děti zpracovávají a kategorizují nově získané informace.

V teoretické části práce je zpracována teorie, která se týká učení, myšlení a kategorizace u předškolních dětí.

Praktická část je řešena prostřednictvím akčního výzkumu. Je zaměřena na učení romských dětí, na zážitkové učení, na myšlení a jeho kategorie, na aktivní a pasivní slovní zásobu.

PIAGET JEAN, Psychologie inteligence, 2. Vydání, Praha, Portál 1999, 168 s. ISBN 80-7178-309-9.

GARDNER, Howard, Dimenze myšlení, vydání 1., Praha, Portál 1999, 400s. ISBN 80-7178-279-3.

VYGOTSKIJ, Lev Semjonovič, Psychologie myšlení a řeči, vydání 1., Praha, Portál 2004, 136 s. ISBN 80-7178-943-7.

BIRKENBIHLOVÁ, Vera F., Umění komunikace, Czech edition, 1999, ISBN 80-88915-21-X.

GABAL, Ivan a kolektiv, Etnické menšiny ve střední Evropě, G plus G, 1999, ISBN 80-86-103-23-4.

Garantující pracoviště: Katedra pedagogiky a psychologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Levínská, Ph.D.

Oponent: Mgr. Bc. Jitka Kaplanová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 11.12.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny literatury.

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

V Hradci Králové dne 13. 6. 2019

Podpis studenta:

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Markétě Levínské Ph.D. za vstřícný přístup a cenné připomínky při odborném vedení mé bakalářské práce.

Anotace

BOLDIOVÁ, Klára. *Rozvoj slovní zásoby a učení u romských dětí v MŠ*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 55 s. Bakalářská práce

Bakalářská práce s názvem „Rozvoj slovní zásoby a učení u romských dětí v MŠ“ se zabývá používáním aktivní a pasivní slovní zásoby a schopností zapamatování si informací u romských dětí. Výše uvedené informace jsou rozděleny do dvou částí, a to do teoretické, která je dělena do třech okruhů a praktické, kde popisují vlastní výzkum. V teoretické části se zabývám pojmem komunikace a informacemi s ní spojené, vývojem řeči a informacemi spojené s romskými dětmi. Praktická část je rozdělena do třech úkolů. Dva z nich se zabývají aktivní a pasivní slovní zásobou a zároveň slovy nadřazenými a podřazenými. Třetí úkol se zabývá přehledem o schopnosti reprodukce a zapamatování si informací. Kromě vlastního šetření je zde popsán cíl výzkumu, použité metody, charakteristika mateřské školy a aktérů. Šetření a výsledky výzkumu jsou zpracovány a vyhodnoceny, zvolený cíl je naplněn.

Klíčová slova

Komunikace, slovní zásoba, aktivní a pasivní slovní zásoba, předškolní vzdělávání, romské dítě

Annotation

BOLDIOVÁ, Klára. Development of vocabulary and learning abilities of Roma children during the pre-school education. Hradec Králové: Faculty of Education at University of Hradec, 2019. 55 s. Bachelor thesis.

The Bachelor thesis titled “ Development of vocabulary and learning abilities of Roma children during the pre-school education“ is dealing with the Romani children use of active and passive vocabulary and their ability of memorizing informations. Above mentioned information is divided into two parts – the theoretical which is divided into 3 topics and the practical where I am describing my own research. In the theoretical part I focus on the term of communication and the information linked to it, the development of speech and the information connected to Romani children. The practical part is divided into 3 tasks. Two of them are dedicated to the active and passive vocabulary and at the same time they are dedicated to the superordinate and subordinate words. The third task is dedicated to the overview of the ability of reproduction and memorizing information. Apart from my own investigation I describe its target, the methods used, the characteristics of the nursery school and of the research participants. The investigation and the results of the research are processed and evaluated, the defined target is met.

Key words

Communication, vocabulary, active and passive vocabulary, pre-school education, Roma child

Obsah

Úvod.....	8
I Teoretická část.....	9
1 Komunikace, jazyk a řeč.....	9
1.1 Vymezení pojmu komunikace.....	9
1.3 Intrapersonální a interpersonální komunikace.....	11
1.4 Verbální a neverbální komunikace.....	11
1.5 Vývoj řeči.....	13
1.5 Aktivní a pasivní slovní zásoba.....	17
2 Charakteristika předškolního dítěte a vzdělávání.....	18
2.1 Předškolní vzdělávání.....	20
3 Romské dítě.....	21
3.1 Romské děti v předškolním vzdělávání.....	21
4 Romská rodina.....	22
II Praktická část.....	23
1 Cíl bakalářské práce, metody výzkumu.....	23
2 Charakteristika mateřské školy, ve které bylo šetření prováděno.....	25
3 Charakteristika aktérů.....	26
4 Vlastní výzkum.....	30
Závěr.....	49
Seznam použité literatury.....	51
Seznam obrázků a tabulek.....	54
Seznam příloh.....	55

Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na rozvoj aktivní a pasivní slovní zásoby a učení u romských dětí v předškolním vzdělávání, a to zejména u dětí v mateřské škole Začít spolu v Broumově. Zmíněné téma jsem si vybrala právě proto, že ve výše uvedené mateřské škole již třetím školním rokem pracuji a denně se setkávám s dětmi romského původu a jejich rodiči. Mateřská škola se nachází ve městě Broumov a podporuje děti ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř okruhů, z čehož tři náleží teoretické části a jedna praktické části, kde se zabývám vlastním výzkumem. První část bakalářské práce se zabývá pojmem komunikace, verbální a neverbální komunikací, vývojem řeči a aktivní a pasivní slovní zásoby. Následující, druhá kapitola se zabývá obecně pojmem předškolní dítě a předškolní vzdělávání. Poslední třetí kapitola v teoretické části se zabývá romskými dětmi a jejich vzděláním.

V praktické části představím vlastní šetření v oblasti učení a aktivní a pasivní slovní zásoby u romských dětí z mateřské školy Začít spolu v Broumově. Popisuji zde cíl bakalářské práce, metody výzkumu, charakteristiku MŠ a respondentů, úkoly k aktivní a pasivní slovní zásobě a učení a na závěr předložím analýzu získaných dat.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjištění, jak jsou romské děti schopny zapamatování a následné reprodukování informací a znalost nadřazených a podřazených pojmů v souvislosti s aktivní a pasivní slovní zásobou. V závěru provedu shrnutí výsledků a jejich srovnání s teoretickým rámcem.

I Teoretická část

1 Komunikace, jazyk a řeč

1.1 Vymezení pojmu komunikace

Pojem komunikace

Pojem komunikace je odvozen z latinského slova „communicare“, což znamená sdílení, sdělování či spojování. Zároveň, schopnost používat jazyk ve všech jeho formách je jednou z nejdůležitějších schopností člověka (Klenková, 2000).

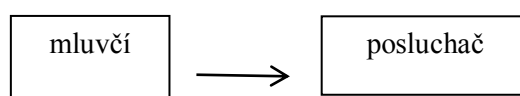
Hausenblas (1911) definoval komunikaci jako „obohacování lidí, společné podílení se na nějaké činnosti ve vzájemném kontaktu“. Účastníky komunikace jsme i tehdy, pokud se pouze díváme na komunikaci jiných osob. Potřeba být v kontaktu a komunikovat s druhými je lidskou potřebou. Dává nám pocit, že nejsme „sami“, že při nás někdo stojí a zajímá se o nás (Vybíral, 2009). Je samozřejmé, že pokud dítě v mateřské škole bude samo, nikdo si ho nebude všímat, tak se v něm pravděpodobně objeví touha „po někom“, zejména po rodiči a projeví se u něj stesk. Zatímco pokud o něj zájem projevíme, budeme s ním hovořit, ptát se ho na různé informace, bude mít pocit sounáležitosti.

Pomocí komunikace si předáváme informace, jejímiž účastníky jsou mluvčí a posluchač. Proto, aby se mezi sebou dorozuměli, je zapotřebí dorozumivací kód, v našem případě český jazyk (Cechová, 2000). Proto, abychom si dokázali předat informace, je zapotřebí komunikační kanál. Nekomunikujeme pouze pomocí jednoho kanálu, ale pomocí dvou až čtyř. Jedná se o **hlasový kanál**, který využíváme v průběhu konverzace mezi dvěma lidmi a hovoříme či nasloucháme. Dalším je **zrakový kanál** – gesta, která pomocí zraku vidíme, **čichový kanál** a **hmatový kanál** – doteky (DeVito, 2001).

Aby uměl člověk správně komunikovat a naučil své dítě správné komunikaci, měl by mít praktické znalosti, co vlastně taková řeč obnáší a jak ji procvičovat. Důležitá je znalost gramatiky, jazyka, dostatečná slovní zásoba a srozumitelné vyjadřování (Měchurová, 2008). Důležitost také obnáší komunikace mezi pedagogem, dítětem a jeho rodinou, ve které využíváme komunikační dovednosti. Ty se odvíjí od dobrého vztahů k lidem a respektování názorů. Proto není podle Valenty (2005) dobré se řídit

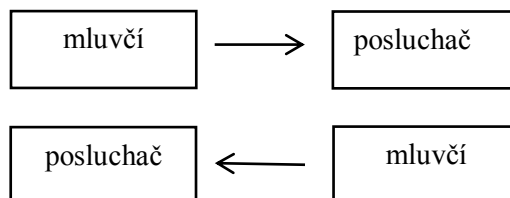
mýtem, který zní: „Učitelova komunikace je vždy správná, protože je to komunikace učitelova“ (Valenta, 2005, s. 19).

V dřívější době byla komunikace vnímána jako „jedna cesta“. Komunikace se účastnil mluvčí, který předával informace a posluchač, který pouze naslouchal a vlastní zkušenosti nesdělil. Tento typ komunikace se nazýval jako **tzv. „lineární model“**, při němž nedocházelo k výměně názorů či informací. Je to typické pro hromadné sdělovací prostředky jako jsou např. televize, noviny, které nám sdělují nové poznatky a informace, ale nemůžeme přidat ta vlastní.

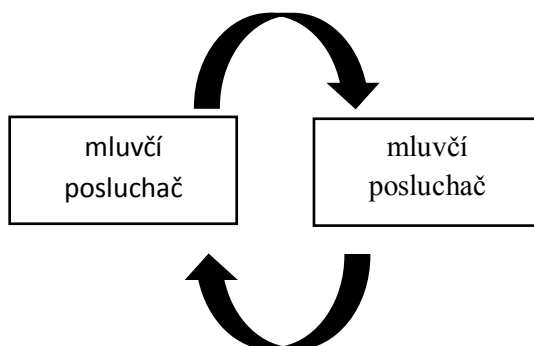
Obrázek 1.1 Lineární pojetí (DeVito, 2001, s. 18).

Dalším pojetím komunikace je **interakční**. V tomto typu komunikace už nebyl mluvčí pouze ten, kdo mluví, stejně jako posluchač pouze nenaslouchal, ale v komunikaci se střídali. Zároveň, to jsou ale dvě odlišné věci, které nelze vykonávat najednou.

Obrázek 1.2 Interakční pojetí (DeVito, 2001, s. 18).

V současné době se řídíme **transakčním procesem**, jehož cílem je současnost obou rolí. V době, kdy předám informaci posluchači, zároveň přijímám své vlastní sdělení a názor druhé osoby (A. Devito, 1999).

Obrázek 1.3 Transakční model (DeVito, 2001, s. 19).

Komunikace také obsahuje pět nejhlavnějších funkcí. První z nich je **informační funkce**, ve které je cílem předání informací či jejich doplnění. Někoho do něčeho zasvětit, něco někoho naučit je funkce o **instruování**. Další je funkce **přesvědčit, aby adresát (po)změnil názor; vyjednat, domluvit se** a poslední je funkce **pobavit**, které má za účel někoho rozveselit, zlepšit náladu (Vybíral, 2009).

1.3 Intrapersonální a interpersonální komunikace

Dalším typem je **intrapersonální komunikace**, jejímž hlavním znakem je řeč „sama se sebou“ zatímco **interpersonální komunikace** dává dítěti možnost hlubšího poznání skrz komunikaci s druhým (Křováčková, Skutil a kol., 2014).

1.4 Verbální a neverbální komunikace

Komunikace mezi dospělými, dětmi, pedagogy apod. probíhá pomocí verbální a neverbální komunikace.

Komunikací neverbální se rozumí řeč těla, která předává informace a vyjadřuje emoce u člověka. Pomocí této komunikace se člověk dorozumívá a sděluje si informace druhé osobě pomocí mimiky, což jsou pohyby obličeje, gesty, které vyjadřují pohyby těla, pomocí dotyků – haptika, oční kontakt (Křováčková, Skutil a kol., 2014).

Dle M. Argyla (1972) je neverbální komunikace dále rozdělena do čtyř skupin:

1. Napomáhající řeči
2. Nahrazující řeč
3. Vyjadřující postoje
4. Vyjadřující emoce

„Wahlstromová (1992) řadí mezi způsoby neverbálního komunikování, kterými člověk bezděky podává zprávu o dalších důležitých aspektech sebe samého také:

- „chronemiku (zacházení s časem, uspěchané chování, spěch v řeči, pomalá vleková se řeč, dodržování či nedodržování avizovaného časového rámce, zbrkllost).
- zacházení s předměty“ (Vybíral, 2009, s. 82).

Při komunikaci s druhými používáme oční kontakt, který patří k neverbálním signálům, díky němuž určujeme, kdo je na řadě s konverzací. Pro lepší vyjádření slov používáme také gesta (Hayesová, 2003).

Pomocí **komunikace verbální** se člověk dorozumívá, sděluje si informace, myšlenky, názory pomocí jazyka a řeči. Verbální komunikace je nutná a není bez ní možné předání složitých informací, znalostí a myšlenek (Křováčková, Skutil a kol., 2014).

Verbální a neverbální komunikace se navzájem doplňují. Pokud se dítě v nějaké situaci mračí, usmívá nebo se tváří neutrálně, doplňuje tím komunikaci verbální a pocity jaké z ní má.

1.5 Vývoj řeči

„Řeč je schopnost, která je dána pouze člověku“ (Kutálková, 1992, s. 8). Kromě předávání a sdělování myšlenek, je také řeč provázána s myšlením, přičemž vztah mezi slovem a myšlením vznikají během psychického vývoje (Vágnerová, 1997). Celý vývoj řeči dítěte je ovlivněn především prostředím, ve kterém žije, zdravotním stavem, a také vrozenými dispozicemi (Klenková, Kolbábková, 2010).

Podle W. Sterna (1928) je možné rozlišit několik funkcí řeči, kterými jsou expresivní funkce - předřečová; sociální, komunikační funkce a intencionální – poznávací.

Expresivní funkci rozumíme vyjadřování pocitů nebo přání, a to již na předřečové úrovni. Dítě si postupem času uvědomí, že je pro něj přínosné sdělovat své pocity, a to i v případě, pokud je reakce na jeho pocity negativní (Vágnerová, 1997).

Pomocí **sociální funkce** komunikujeme a v poslední řadě, jak je již výše zmíněno prostřednictvím funkce intencionální, rozšiřujeme svoje poznání (Křováčková, Skutil a kol., 2014).

Dennetta (1997) popisuje 4 fáze „jazykového života“. V **první fázi** je dítě schopno vnímat zvuky pouze jako hluk, zatímco ve **druhé fázi** si začíná uvědomovat, že se zvuky opakují ve stejných situacích. Již brzy po narození dokáže dítě rozeznat zvuky, na které reaguje. Aby tuhle fázi vývoje dítě zvládlo, musí si podle Russella (1975) osvojit čtyři základní schopnosti v pořadí:

- „porozumět slyšenému slovu za přítomnosti objektu;
- porozumět slovu za nepřítomnosti objektu;
- promluvit slovo za přítomnosti objektu;
- promluvit slovo za nepřítomnosti objektu“ (Vybíral, 2009, s. 116).

Ve **třetí fázi** dítě zkouší zvuky napodobit, ale neví, co znamenají. V poslední **čtvrté fázi** dítě zvukům rozumí a doplní je do situace (Vybíral, 2009).

Vývoj řeči můžeme rozdělit na dvě stádia, a to na **přípravné (předřečové)** a na stádium **vlastního vývoje řeči** (Klenková, 2000).

„Někteří autoři neopomínají **stadium prenatalní**, kdy se plod v těle matky vyvíjí. Zde dochází k mnoha důležitým momentům. Plod olizuje pupeční šňůru nebo si dumlá palec. Můžeme to považovat za oromotorickou přípravu na vývoj řeči“ (Košťálová, 2009, s. 18).

Osvojování mateřského jazyka dělíme podle Klenkové a Kolbábkové (2010) na určitá **vývojová stádia**, do kterých patří i **období prenatalní**, čili před narozením, v době vývoje plodu. Každé dítě si projde dle svých individuálních potřeb každým stádiem řeči, nemůžeme přesně určit, kdy si daným obdobím projde. Měli bychom počítat s tím, že se některé dítě může razantně zlepšit, ale i naopak zhoršit (Klenková, Kolbábková, 2010).

Pro rozvoj řeči je důležitý **předškolní věk**, ve kterém se komunikace rozvíjí, a to ze stránky kvantitativní a kvalitativní. K rozvoji řeči by měla být nápomocná především hra, při které se dítě na všechno ptá. Jedná se o **tzv. druhé ptací období**. Hlavní otázkou jsou slova „Jak? Proč?“ (Kolaříková, 2015).

První etapa řeči začíná přibližně **v roce až roce a půl**, kdy dítě začíná s prvními slovy, většinou se jedná o podstatná jména, která jdou bez gramatické stavby. V této etapě se dítě naučí přibližně 60–70 slov. Dvouslovné věty začíná dítě tvořit mezi **rokem a půl a dvěma lety**, kdy se seznamuje s prostředím a lidmi okolo sebe. Stále přetrvává špatná gramatická stavba. Další etapa přichází ve **druhém roku** dítěte, kdy se jeho slovní zásoby vyšplhá na 200–400 slov. Také se začíná zlepšovat skloňování slov. Při přechodu na další období tvoří dítě tříslavné i čtyřslavné věty (Klenková, Kolbábková, 2010).

Jak je výše uvedeno, řeč je provázána myšlením. Dle Vygotského se právě v tomto období – kolem dvou let tento odděleně jdoucí vztah křížuje a vzniká „nové“ chování, kterým je člověk charakteristický. Dítě v tomto okamžiku zjišťuje, že věci, které ho obklopují, mají svůj název (Vygotskij, 2004).

Pomocí dvou znaků můžeme přesně určit, zda k výše uvedenému okamžiku došlo, či nikoliv. První charakteristický znak je, že se dítě zajímá o to, jak se věci, se kterými se stýká, nazývají, a tím roste jeho slovník. Druhým znakem je, že slovní zásoba se razantně zvýší, právě díky nárůstu jeho slovníku (Vygotskij, 2004). Tímto okamžikem nastává zlom a dítě si začíná uvědomovat podstatu vztahu mezi slovem a předmětem.

Dalšího období, což je okolo **dvou a půl až tří let** je, že dítě mluví o sobě ve třetí osobě a snaží se o kontakt s dospělými (Klenková, Kolbábková, 2010).

Ve věku **tří let** dítě ovládá přibližně tisíc slov a hovoří v jednoduchých větách. Postupem času se slovní zásoba může až pětinasobně zvýšit. Dítě postupem času začíná mluvit více srozumitelně, ptá se na další otázky, dokáže popsat své pocity a zážitky, a také začíná hovořit sám se sebou, ze začátku mluví samo k sobě nahlas, ale později přejde do tzv. vnitřní řeči, kterou bude později využívat k přemýšlení. Osvojuje si gramatickou stavbu, i když s chybami. Ve **čtyřech letech** dítě komunikuje ve složitějších větách a řeč se stává jeho dorozumívacím prostředkem (Kolaříková, 2015).

Dítě správně vyslovuje většinu hlásek, pojmenovává a počítá předměty kolem sebe v období **pátého až šestého roku**. Dítě by mělo znát kolem 3000 slov a řídit se a pochopit příkazy (Klenková, Kolbábková, 2010).

Dle slov Chomského (1998), se dítě ve věkovém rozmezí od 2 do 6 let naučí přibližně jedno slovo během jedné hodiny a mělo by mu stačit dané slovo slyšet pouze jednou, a to i v případě, že slovu nerozumí (Vybíral, 2009).

Komunikace děti předškolního věku je nazývána jako **tzv. egocentrická řeč**. Děti spolu sice dokáží komunikovat, ale tak, že jedno dítě hovoří, druhé jej nechá dokončit téma a následovně začne hovořit o něčem jiném (Klenková, Kolbábková, 2010).

Stručný popis vývoje řeči dítěte v závislosti na věku

Věk	Rozvoj slovní zásoby	Vývoj výslovnosti
do 1 roku	Dítě rozumí jednoduchým pokynům a začíná opakovat jednoduchá slova, která slyší.	M B P A E I O U D T N J
do 2,5 let	Tvoří jednoduché věty, od 2 let se ptá "co je to", rozlišuje svou slovní zásobu.	K G H CH V F OU AU
do 3,5 let	Mluví ve větách, začíná si osvojovat gramatickou stavbu vět, ptá se "proč", rozšiřuje dále slovní zásobu. Začíná se tvořit verbální (slovní) paměť.	Zvládá N D T L (i artikulačně) Bě Pě Mě Vě
do 4,5 let	Dokončuje se gramatická stavba vět, dítě již chápe děj a umí ho vyprávět.	Ň Ď ť Vyvíjí se Č Š Ž
do 6,5 let	Dítě chápe složité děje, má již velkou slovní zásobu, gramaticky zvládá jednoduchá souvětí.	C S Z R Ř kombinace ČŠŽ a CSZ

Tabulka 1.4 - vývoj řeči (Asociace klinických logopedů ČR, 2019).

Občas si můžeme klást otázku, jestli jde ovlivnit správný vývoj řeči dítěte. Jak jsem psala výše, správný vývoj je ovlivněn několika aspekty – např. zdravotním stavem dítěte, prostředím, ve kterém vyrůstá. Jako první bychom měli sledovat, zda dítě kolem **prvního roku** rozumí pokynům a příkazům, což je více důležité, než to, kdy a jaké slovo řekne jako první. **V roce a půl** přejdeme na pojmenování předmětů, které dítě zná a obklopují ho a dáváme si pozor, jakou má dítě pasivní slovní zásobu. Zájem o okolí by mělo začít mít dítě mezi **rokem a půl až dvěma lety**. Snažíme se vydržet při odpovídání na otázky typu „Co to je?“, ve hře využíváme dětské knihy, seznamujeme děti s krátkými pohádky, či příběhy a dbáme na spisovný jazyk (Klenková, Kolbábková, 2010).

Ve dvou až dvou a půl letech je pro dítě důležité, mít správný řečový vzor od rodičů i okolí a snažíme se o rozšíření slovní zásoby. Není chybou špatná výslovnost. Ve špatné výslovnosti začínáme dítě opravovat **až ve třech letech** a pomáháme mu slova správně napravit. Proto, aby se dítě mezi **třemi až tří a půl lety** „nezaseklo“, je důležité, abychom se mu při špatné výslovnosti slov nesmáli, netrestali ho a nenutili ho k opakování. Snažíme se procvičovat básničky, písničky či pohádky (Klenková, Kolbábková, 2010).

„Od čtyř let mluví předškolní děti v delších větách a později v souvětích“
(Bendová, 2014, s. 12).

Mezi pátým až šestým rokem je nutná příprava dítěte do školy. Mělo by umět vyprávět děj na obrázku, vyjádřit své pocity, správně gramaticky a srozumitelně mluvit (Klenková, Kolbábková, 2010).

1.5 Aktivní a pasivní slovní zásoba

Slovo je jednou ze základních jednotek slovní zásoby, a také jazykových jednotek. Každé slovo obsahuje srozumitelný význam, některé i více významů, podle kterého ho lišíme od slov jiných (Hauser, 1980).

„**Slovní zásobu** každého jazyka tvoří souhrn všech jazykových jednotek. Jedná se o jednovýznamová, vícevýznamová slova a ustálená slovní spojení, která se vyskytují v jednom konkrétním jazyce“ (Košťálová, 2009, s. 9).

Slovní zásoba se dělí do dvou druhů, a to na **aktivní** slovní zásobu a na **pasivní** slovní zásobu. **Aktivní slovní zásobou** se rozumí všechna slova, která člověk zná a užívá je v běžném životě při komunikaci, a to jak v ústní, tak i v písemné formě. **Pasivní slovní zásoba** obsahuje slova, která člověk sice zná a rozumí jim, ale používá je velmi zřídka. Aktivní slovní zásoba obsahuje přibližně 5 000 slov, zatímco pasivní až šestkrát více (Hauser, 1980).

Důležitý termín, který je svázán se slovní zásobou, je **jádro**, které je důležité pro komunikaci v každodenním životě, ale podle odhadů je jejich vyžívání nízké. Jádrová slova, jsou nejčastěji spjata s běžným životem. Patří sem příbuzenské vztahy, obydlí, části lidského a zvířecího těla, domácí a divoká zvířata, rostliny, nejdůležitější děje (spát, jíst, slyšet, vidět apod.), základní vztahy prostorové a časové (Hauser, 1980).

2 Charakteristika předškolního dítěte a vzdělávání

Předškolní věk je charakteristický pro věkové období mezi třetím rokem dítěte až po nástup do školy. Jedná se o jednu velkou etapu, ve které si dítě utváří vše potřebné pro následující vývojové etapy. Je to období plné hry, a také období, kdy se dítě staví do vlastní pozice a poznává hlouběji svět, samo zkouší nové věci a zjišťuje, že už nepotřebuje tolik pomoci od dospělého či staršího sourozence, upevňuje si vlastní názor, o kterém jsou přesvědčeny, ale také dávají prostor pro vyjádření potřeb ostatním. Dítě má v sobě mnoho energie, radosti, pohybu a hlavně zvědavosti (Kolaříková, 2015). Děti rády a hlavně stále mají potřebu s někým nebo sami se sebou mluvit (Čáp, 2001).

„Předškolní věk lze definovat také jako období, které je ohraničené dvěma významnými mezníky, tj. vstupem do mateřské školy a nástupem do školy základní“ (Bendová, 2014, s. 8).

V předškolním období je důležité dbát také na **vývoj motoriky**. Marotz (2002) uvádí, že dítě v tomto věku by mělo zvládat chůzi po schodech nahoru i dolů, udržet rovnováhu, už umí zacházet s tužkou, jezdí na kole, houpe se na houpačce.

Hra je v tomto období jedna z nejdůležitějších činností. Je pro dítě přirozená, pomocí ní se učí komunikovat, spolupracovat, chápat a dodržovat pravidla. I zde přichází změna. Paralelní hra se změní na kooperativní, když si děti začínají společně hrát a každý zastává nějakou úlohu. Při hře se ale stále v tomto období nejedná o „kamarády“. Ti se mění podle situace a jsou krátkodobé. Dítě chápe také hru to, když doma pomáhá rodičům. Cítí se užitečně a šťastně, že mohl pomoci dospělému a následovně si na to hraje (Bendová, 2014).

Vnímání v tomto období se hodně liší od vnímání dospělého. Typickými znaky pro myšlení jsou např.:

- „centrace (uplývání na jednom nápadném znaku);
- egocentrismus (Dítě se cítí středem pozornosti, opomíjí názor ostatních);
- antropomorfismus („polidšňuje“ neživé objekty);
- prezentismus;
- fantazijní přístup neboli magičnost;
- absolutismus“ (Bendová, 2014, s. 9).

Dalším typickým znakem je v tomto období **krátkodobá, mechanická paměť**. Ve věku čtyř let se u dítěte objeví explicitní, epizodická paměť. To znamená, že si dítě si z tohoto období zapamatuje nejvíce vzpomínek, do věku šesti let jich je ale celkově malý počet. S dlouhodobou pamětí se setkáme až mezi pátým až šestým rokem (Bendová, 2014).

Dalším procesem je **kognitivní vývoj** – „poznávací“ podle Piageta obsahuje čtyři odlišné stádia chápání světa. Prvním stádiem je **senzomotorické stádium**, které se objevuje od narození až do dvou let. Dítě se seznamuje se světem pomocí těla, když se pohybuje. Kolem prvního roku, když se dítě naučí chodit, poznává okolní svět pomocí rukou. Mezi druhým až sedmým rokem se jedná o **předoperační stádium** – dítě zná názvy předmětů, užívá slov, mají bujnou představivost, především u hry. Dalšími stádii jdou stádium konkrétních operací - 7-11 let a stádium formálních operací - nad 12 let (Vacek, 2017).

Učení je vlastně proces, se kterým se setkáváme už od narození. Děti brzy zjišťují, že věci a zvuky, se kterými se setkávají, spolu souvisí (Bendová, 2014).

„Jedná se o aktivní, individuálně typické zpracování informací, výsledkem učení je zkušenost a funkcí adaptace na prostředí, ve kterém jedinec žije“ (Vágnerová, 1997, s. 126).

Nejbližší vztah k učení má paměť, ve které jsou uloženy doposud naučené informace. Proto, aby se dítě bylo schopno naučit nové věci, je velmi důležitá motivace, pomocí které dítě zaujmeme a bude s námi lépe a rádo spolupracovat (Vágnerová, 1997).

Pro dítě předškolního věku je nejlepší zařazení **situačního učení**. Děti si hrají sami a spontánně, bez jakéhokoliv nucení a dospělí pouze zdokonalí to, co dítě dělá a jak by to mělo dělat správně. V předškolním období se děti učí především experimentováním, pokusem a omylem, prožitkovým a situačním učením, nápodobou a hrou. Učení nemá být pro dítě nijak obtěžující, ale zábavné, krátkodobé a hlavně různorodé (Bendová, 2014).

2.1 Předškolní vzdělávání

Důležitým dokumentem, který je propojen s předškolním vzděláváním je RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.

„Svým volným a otevřeným zpracováním umožňuje rozvoj alternativních projektů, na druhou stranu ale zabráňuje vzniku a využívání nežádoucích programů, které by nezajišťovaly vhodnou výchovu a vzdělávání“ (Košťálová, 2009, s. 16).

Předškolní vzdělávání plní roli doplnění a podporu rodině dítěte, které se vzdělává v předškolním vzdělávání pod vedením odborníků. Šťastné dítě je jeden z hlavních cílů. K realizaci konceptu šťastného dítěte je nutné dítě správně rozvíjet ze všech směrů. RVP PV vymezuje 5 základních oblastí: biologickou, psychologickou, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální. Jedná se o oblasti **Dítě a jeho tělo**, které je zaměřeno na správný vývoj, pohybové aktivity, sebeobsluhu, zdravé životní návyky. **Dítě a ten druhý** se zabývá především spoluprací, respektem a komunikací a vztahy s ostatními. **Dítě a jeho psychika** je zaměřena na řeč a jazyk, city, osobní vyrovnanost, vlastní názor a vyjádření. Život ve společnosti jiných lidí, respektování a dodržování norem a pravidel upravuje oblast **Dítě a společnost**. Poslední oblastí je **Dítě a svět**, kde se zabýváme environmentální výchovou a životním prostředím (RVP PV, 2018).

3 Romské dítě

3.1 Romské děti v předškolním vzdělávání

Předškolním vzděláváním se u nás rozumí **mateřská škola**. Podle výzkumu GAC (2010) dvě pětiny romských dětí do mateřské školy nedochází, což měl změnit zákon, který hovoří o povinné předškolní docházce. Otázkou zůstává, proč někteří rodiče tuto změnu nerespektují. Uvádí, že důvodem, proč děti nedochází do mateřské školy, jsou finanční potíže a bydliště ve vyloučené lokalitě (GAC, 2010). Dalším typem předškolní přípravy je **přípravná třída ZŠ**, ale podle výzkumné studie MŠMT (2009), není tento typ přípravy tak efektivní a intenzivní, jako kdyby dítě navštěvovalo mateřskou školu (Kaleja, Zezulková, Franiok, 2011).

Pedagog, který se podílí na vzdělání žáků, by měl být vybaven **tzv. interkulturní citlivostí**, což znamená, že by měl mít např. zájem o spolupráci s romským žákem a jeho kulturou, bude brát v potaz jeho individualitu a nebude dělat rozdíly vůči ostatním. Pedagog by se měl také snažit o efektivní komunikaci s jeho rodiči (Kaleja, Zezulková, Franiok, 2011).

V období šesti let čeká dítě nástup do školy, do které bude pravděpodobně docházet sám, a také bude muset sám plnit povinnosti, která budou ze strany školy požadovány. Podle Matějů (2010), se rodiče, většinou při nástupu do 1. třídy snaží a pomáhají dítěti, ale postupem času zájem opadáva (Kolaříková, 2015).

Nejčastějším důvodem, proč má romské dítě doporučeno odklad školní docházky je nedocházení do předškolního vzdělávání. Dítě se nedokáže soustředit, nemá rozvinutou motoriku, prostorovou orientaci a nedokáže navazovat sociální kontakty. Další překážkou k úspěšnému vstupu do školy přispívá jazyková bariéra, se kterou se setkává většina romských dětí a má dopad na připravenost a vstup do školy (Kolaříková, 2015).

„Stále častěji se však setkáváme s Romy, kteří nehovoří romsky, ale používají tzv. romský etnolekt češtiny, který učí svoje děti“ (Kolaříková, 2015, s. 26).

„Bořkovicová chápe romský etnolekt češtiny jako jazykovou normu v romském společenství, která je produktem neukončeného procesu jazykové směny. Počátek této jazykové směny je spjatý s migrací Romů ze Slovenska na území ČR po druhé světové válce“ (Pokorná, 2016, s. 18)

4 Romská rodina

Romská rodina je charakterizována jako ta, která si navzájem pomáhá (Kolaříková, 2015). Pro romskou rodinu je také charakteristické, že žena je ta, která má na starost děti, domácnost, zatímco muž se stará o mužské záležitosti a finance a hají úctu na veřejnosti. Platí zde i povinnost širší rodiny. Všechny známé, berou děti jako tety a strejdy a pokud je nějaký problém, rodič selže, dítě jde a ostatní mu pomohou. Tato povinnost je spjata s křtem a kmotrem, který je většinou člověk z vyšší majority a má přísun k financím (Socioklub, 2003).

„Romové sami velmi pozitivně hovoří o svém vztahu k dětem. V staré romské komunitě byly děti požehnáním, vyrůstaly společně, byly zvyklé na to, že se o ně všichni starají, mazlí se s nimi apod. Není možno opomenout již zmiňovanou (podvědomou) snahu o zachování rodu právě množstvím dětí“ (Samcová, 2008, s. 38).

Rodiče romských dětí předpokládají, že po nástupu dítěte do školy se všechna povinnost přesouvá na školu a že se o dítě postará, ale také si myslí, že se dítě ve škole nic nenaučí a nic si neodnese. Tento přístup rodič přenáší na své dítě a ten se na něm negativně projeví.

Každý rodič představuje pro své dítě vzor a chce, aby se mu podobalo. Zde to je ale jinak. V romské rodině rodič chce, aby dítě uspělo více než on a zvýšil svoji pozici. Rodič také neřekne, že dítě někam nesmí, že je to pouze pro dospělé, ale děti se účastní většiny akcí. Platí zde rovnocennost, a to i v komunikaci mezi rodičem a dítětem. Typické také je, že dítě nelže, protože lhaní je ztracení důvěry v člověku a není důvod, proč by si lidé v kruhu rodiny měli lhát. Stejný přístup má rodič v plnění přání. Pokud dítě něco chce či nechce, rodič to splní.

V sourozeneckých vztazích je to nastavené tak, že se starší stará o mladšího nehledě na věkovém rozdílu. Kromě toho starší sourozenec plní úkoly a požadavky od rodičů, které by měli plnit sami. Není to pouze o úkolech a starání se, ale především o úctě (Bittnerová, Doubek, Levínská, 2014).

„Výchova dětí je primárně otázkou vztahů mezi vychovatelem a vychovaným. V diskurzu ve vyloučené lokalitě tyto vztahy vycházejí ze schémat, že mít děti a starat se o ně (být dobrodějcem) přináší úctu. Děti jsou ze strany dospělých respektovány“ (Bittnerová, Doubek, Levínská, 2014, s. 162).

II Praktická část

1 Cíl bakalářské práce, metody výzkumu

Hlavním cílem bakalářské práce je porovnání aktivní a pasivní slovní zásoby u romských dětí, a také jejich schopnost zapamatování a reprodukování naučených informací.

Šetření bylo provedeno kvalitativním výzkumem, v jehož rámci jsem využila techniku pozorování a rozhovoru.

Praktická část je rozdělena do dvou částí. První část je zaměřena na porovnání aktivní a pasivní slovní zásoby u romských dětí, zejména na nadřazené a podřazené pojmy. Nápomocné mi byly obrázky, které byly dětem blízké. V druhé části se zabývám schopnosti zapamatování si informací v časovém období pěti dnů.

V bakalářské práci jsem pro zjištění informací použila kvalitativní výzkum, ve kterém jsem využívala data z rozhovorů, data z pozorování a akční výzkum, v jehož rámci jsem zkoumala průběžný vývoj v získaných znalostech. Výzkumné části bakalářské práce se celkově účastnilo sedm chlapců a dvě dívky ve věkové skupině od čtyř do šesti let. Celkový výzkum ovlivnila především pravidelnost docházky dětí. Praktická část je rozdělena do dvou částí. Časová náročnost první části úkolu, kde bylo hlavním cílem zjistit, jak mají romské děti rozvinutou aktivní a pasivní slovní byla přibližně čtrnáct dnů, ve kterých jsem vybrala vhodné aktéry, provedla s nimi výzkum a zjištěné výsledky analyzovala. Cílem druhé části je zjištění, kolik informací týkající se konkrétního tématu, si jsou schopny děti z výše zmíněné mateřské školy zapamatovat a následně je reprodukovat v průběhu jednoho týdne. Sběr dat v této části trval přibližně dva měsíce, následný měsíc jsem je analyzovala, porovnávala a vyhodnocovala. Samotná charakteristika výzkumných úkolů a jejich analýza je podrobněji v samotném textu. Výsledky výzkumu jsem zpracovala formou tabulek, které jsou obsahem samotného textu praktické části, a také součástí příloh.

Jako výhodu považuji, že mě všechny děti znají, tudíž si nemusely zvykat na novou osobu a získávat si ke mně důvěru.

V první části, kde jsem analyzovala aktivní a pasivní slovní zásobu, především znalost slov nadřazených a podřazených jsem měla k dispozici šest různých druhů

obrázků. Jeden hlavní nadřazený pojem a tři podřazené – viz přílohu – slova nadřazená, slova podřazená.

S dětmi jsme si nejdříve povídaly o pojmech nadřazených, poté dostaly postupně kartičky s třemi prázdnými okénky, do kterých měly za úkol vložit podřazené pojmy. Hlavní kartu dostaly vždy jen jednu, ale těžší bylo vybrání podřazených pojmů ze všech možných – viz přílohu – Slova nadřazená, podřazená

V druhé části výzkumu jsem zkoumala učení a zapamatování si informací u dětí z mateřské školy v porovnání s jejich docházkou. Pevně dané otázky jsem dětem položila v den, kdy ještě probírané téma neznaly. Za pět dnů jsem jim položila totožné otázky a zkoumala, co si zapamatovaly. Otázky byly v některých případech doplňovány pracovními listy. Sběr dat jsem uskutečňovala přibližně 2 měsíce.

2 Charakteristika mateřské školy, ve které bylo šetření prováděno

Mateřská škola Začít spolu se nachází v budově speciální školy ve městě Broumov. První školní rok v této škole proběhl v roce 1997 jako přípravný ročník. Zrod mateřské školy nastal díky romským zakladatelkám mateřské školy. Rodiče začali mít pocit, že mají svoji školu, kam mohou své děti bezstarostně posílat. Zároveň v roce 1997 vzniklo občanské sdružení, které s mateřskou školou dodnes spolupracuje. Vznik přímo mateřské školy nastal v roce 2014/2015.

Mateřská škola si pronajímá prostor ve speciální škole, kde je k dispozici vlastní vchod pro rodiče s dětmi z mateřské školy a část zahrady. Mateřskou školu navštěvuje celkem 28 dětí.

3 Charakteristika aktérů

K šetření jsem si vybrala děti různých charakterových vlastností a věku od čtyř do šesti let. Vzhledem k nepravidelné docházce dětí jsem si vybrala sedm chlapců, z nichž jeden mluví především romsky a jeden trpí kombinovaným postižením a dvě dívky.

Jméno dítěte	Věk	Třída
Martin	6 let	Velká třída
Tomáš	6 let	Velká třída
Gabriel	6 let	Velká třída
Laura	5 let	Velká třída
Dan	5 let	Malá třída
Adam	5 let	Malá třída
Klaudie	5 let	Malá třída
Damián	5 let	Malá třída
Markus	4 roky	Malá třída

Tabulka charakteristika aktérů

- **Martin**

Stručná charakteristika: Martin navštěvuje mateřskou školu třetím rokem. Má celkem šest dalších sourozenců, kteří ho doprovázejí do mateřské školy, z čehož jsou čtyři starší a dva mladší.

Chování: Martin je, i když to tak nevypadá, hodně citlivý chlapec. Spousta věcí ho rozpláče, např. pokud se nepohodne s kamarády. Jak je výše zmíněno, je z početné rodiny, ve které platí, že se starší sourozenci starají o ty mladší. Na děti je hodný a nemá s nimi konflikt.

- **Tomáš**

Stručná charakteristika: Tomáš navštěvuje mateřskou školu prvním rokem. Je mu 6 let a má odklad školní docházky. Má dvě starší sestry na Slovensku a jednoho staršího bratra, se kterým žije.

Chování: Velkou bariérou je pro Tomáše jazyk. Tento školní rok (2018) se přestěhoval do České republiky a mluvil pouze romsky. Výhodou je, že jedna paní učitelka romský jazyk ovládá, ale většinu času na něj mluvíme pouze česky. Nyní spouště věci rozumí, dokáže si česky říct o základní věci. Tomáš je hodně temperamentní a neposedný, právě proto z něj mají děti občas strach a nechťejí si s ním hrát. To ho často rozzlobí.

- **Gabriel**

Stručná charakteristika: Gabriel je chlapec s 3. stupněm kombinovaného postižení a tento rok se chystá do školy. Má staršího bratra a je v pěstounské péči u své babičky.

Chování: Gabriel navštěvuje navzdory svému postižení běžnou mateřskou školu. I se svou vadou již dokáže komunikovat a hrát si s dětmi, které ho mají rádi. Je hodně urážlivý, v některých případech i agresivní. Pokud je ale v něčem nevině a za daný problém nemůže, tak pláče a je mu to líto. Moc se těší do školy, stále nosí batoh, ve kterém má sešity, penál s tužkou a vyplňuje si různé úkoly. Je šikovný, rád vyrábí. Z her si moc rád hraje na doktora a prodavače.

- **Laura**

Stručná charakteristika: Laura navštěvuje třídu „velkáčů“ a má odklad školní docházky. Navštěvuje logopedickou poradnu, ve které udělala velký pokrok.

Chování: Laura chodí do mateřské školy třetím rokem, společně se svým mladším bratrem, o kterého se moc hezky stará. Je šikovná, ale také citlivá. Vyžaduje hodně pozornosti.

- **Dan**

Stručná charakteristika: Dan navštěvuje mateřskou školu od svých třech let, společně se svojí starší sestrou.

Chování: Dan je hodný, šikovný, ale často nepozorný. Zajímá ho, kde co lítá a nesoustředí se na to, co má dělat. Po upozornění je často naštvaný. V kolektivu je oblíbený a s dětmi nemá problém. Hodně plete formulaci slov.

- **Adam**

Stručná charakteristika: Adam navštěvuje mateřskou školu tři roky, má hodně omezenou slovní zásobu a dělá mu problém mluvit ve větách. K dospělému musí získat důvěru, poté až s ním dle jeho schopností spolupracuje.

Chování: Bohužel Adamova docházka je celkem nepravidelná. Při volné hře, se mezi ostatními hodně předvádí a vymýšlí, co by provedl. Naopak při řízené činnosti se neprojevuje skoro vůbec.

- **Klaudie**

Stručná charakteristika: Klaudii je 5 let a má odklad školní docházky. Má dva starší sourozence, kteří ji doprovází do mateřské školy a tráví s ní i mnoho volného času.

Chování: Klaudie je ve školce moc milá, usměvavá holčička. Je šikovná, především, co se týká zapamatování si informací, což ji jde velmi rychle. Často se dožaduje úkolů navíc, je společenská a s dětmi nemá žádný problém. Její velkou předností je převyprávění příběhů z děje pohádek.

- **Damián**

Stručná charakteristika: Damián i vzhledem ke svému věku navštěvuje třídu mladších dětí, má odklad školní docházky.

Chování: Damián je hodně klidné dítě. Zadané úkoly se již snaží samostatně vypracovat, ale ne vždy tomu tak bylo. Dříve měl potřebu, aby mu bylo se vším pomáháno. Potřebuje slyšet chválu, za kterou je rád. Většinu času si hraje sám v koutku a pozoruje děti, do kolektivu jde až poté, co pro něj přijdou kamarádi. Je hodný a s dětmi nemá žádné konflikty. Problémem je, že je závislý na počítači a telefonu.

- **Markus**

Stručná charakteristika: Markus navštěvuje mateřskou školu prvním rokem společně se svou starší sestrou. Má špatnou výslovnou slov. V nedávné době začal navštěvovat logopedickou poradnu.

Chování: Markus nebyl zvyklý na žádný řád, a také to tak při prvním dni vypadalo. Nedokázal sedět ani při svačince, natož při řízené činnosti. Loučení od rodičů také

špatně nesl. Postupem času se vše změnilo, především díky jeho pravidelné docházce. Markus je šikovný, rád zpívá, tvoří a je moc hodný. Dá se říct, že je v této době nejvíce klidné dítě v mateřské škole, především mezi chlapci. Pomáhá a stará se o menší děti, a také je chrání.

4 Vlastní výzkum

Výzkum je rozdělen do dvou částí, které obsahují celkem tři úkoly. V první části se budeme zabývat aktivní a pasivní slovní zásobou a tomu, zda děti rozumí kategorizaci pojmů, tj. zda chápou vztah nadřazenosti a podřazenosti. V druhé části budeme zjišťovat, kolik si jsou děti schopny zapamatovat informací a zároveň je reprodukovat během jednoho týdne v rámci týdenních témat.

1. část

Úkol č. 1 – aktivní slovní zásoba nadřazených pojmů (název úkolu)

(instrukce) V prvním úkolu měly děti za úkol vysvětlit význam několika pojmů. Danými pojmy jsme se předem nezabývaly. Děti byly pouze seznámeny, že jim budu říkat slova, která se budou snažit, co nejlépe popsat. Použitá slova byla nářadí, domácí zvířata, oblečení, potraviny, dopravní prostředky a hračky. Využila jsem zakoupené kartičky k procvičení nadřazených a podřazených pojmů – viz přílohu – slova nadřazená, podřazená.

Úkol č. 2 – pasivní slovní zásoba u podřazených pojmů (název úkolu)

(instrukce) Druhý úkol se zabývá pasivní slovní zásobou u podřazených pojmů, který byl o něco těžší, a to zejména v tom, že děti měly na výběr z několika možností a musely se rozhodnout pro správnou. Děti jsem s úkolem seznámila a bylo pouze na nich, jak se k řešení postaví. Úkol obsahoval šest karet, se slovy z předešlého úkolu, tj. nářadí, domácí zvířata, oblečení, potraviny, dopravní prostředky a hračky, každá karta dále obsahovala tři volná políčka, do kterých děti přiřazovaly podřazené obrázky danému slovu.

Děti dostávaly po jedné kartičce, u které byl jeden hlavní obrázek a tři volná políčka, do kterých měly vybrat správné možnosti. Předem jsem jim vysvětlila, co je jejich úkolem a ujistila se, že úkolu rozumí. Při předkládání kartiček jsem už vůbec nemluvila. Když úkol dodělaly, zkoušela jsem opět jejich aktivní slovní zásobu, přičemž jsem se ptala, co znamená obrázek na kartičkách.

Na kartičkách byly stejné pojmy jako v předešlém úkolu, děti měly pouze doplňovat následující: viz přílohu - slova nadřazená, podřazená.

- Oblečení – kalhoty, tričko, šaty
- Potraviny – sýr, vajíčko, pizza
- Dopravní prostředky – auto, letadlo, kolo
- Domácí zvířata – kráva, ovce, prase
- Hračky – míč, kostky, medvěd
- Náradí – pila, kladivo, kleště

2. část

Úkol č. 3

(instrukce) V posledním úkolu jsem sbírala data necelé dva měsíce. Každé pondělí jsme při příchodu dětí do mateřské školy plnily první část úkolu. S dětmi jsme se přivítaly, seznámila jsem je s tématem, se kterým se budeme v průběhu týdne seznamovat a začaly jsme si povídat. Já jsem pokládala otázky a dítě se mělo pokusit o odpověď. Výzkum je rozdělen do okruhů, podle týdenního tématu. Každému tématu až na první, kde pouze zjišťuji prvotní informace, náleží dvě tabulky rozdělené na odpovědi na začátku a na konci týdne. Témata se týkají zejména zvířat – divoké, domácí a volně žijícím a jednou pohádce.

První úkol, jak je již výše zmíněno, je zaměřený na zjištění prvotních informací – jaké děti vlastně znají zvířata, jak je rozdělují a co o nich ví, a také se měly pokusit pomocí fotografií zvířat o přiřazení k místu, kde se vyskytují – viz přílohu.

Druhý úkol je již přímo zaměřen na domácí zvířata. Zabýváme se pojmem město, statek – kde ho můžeme vidět, kdo na statku bydlí, informacemi o zvířatech, jejich mláďatech a potravě. Třetí téma je zaměřené na divoká zvířátka – děti se seznamují s pojmem les, divoká zvěř, myslivec a krmelec. Poslední část se zvířaty se zabývá pojmem zvířata z volné přírody. Opět se děti seznamují s pojmem a názvy zvířat, jejich vzhledem, životem a potravou. Poslední úkol ve výzkumu je zaměřený na pohádku O perníkové chaloupce. Děti by se měly s pohádkou seznámit, znát postavy z pohádky, děj, zlé a hodné bytosti apod.

Ze všech tří úkolů jsem vybrala dvě až tři děti, řazené sestupně podle úspěšnosti. V první části je součástí výzkumu také chlapec, který umí mluvit převážně romsky. Zbylé děti, které se úkolů také účastnily, jsou popsány v tabulkách – viz přílohu.

Hodnocení

Pro hodnocení jsem použila tři stupně:

- 1 – dítě chápe pojem, vysvětlí ho
- 2 – dítě pojem zná, ale neumí ho správně či vůbec formulovat
- 3 – dítě pojem nezná

Úkol č. 1

V této části úkolu jsem vybrala celkem tři děti. – Damiána, kterému úkol nedělal problém, Martina, u kterého se problém vyskytl a Tomáše, který se seznámil s českým jazykem nedávno a lépe ovládá romštinu. Jako první je uvedena tabulka týkající se aktivní slovní zásoby a nadřazených slov. Následuje druhá část, která se zaměřuje na pasivní slovní zásobu a pojmy podřazené. Pod tabulkami je celkové shrnutí výsledků daného dítěte a porovnání úkolů.

Damián – 6 let

Damián - úkol č. 1	
Pojmy:	Odpovědi:
Oblečení	„že si to vezmou na sebe, abychom nebyli nahý“
Potraviny	„jídlo“
Dopravní prostředky	X
Domácí zvířata	„že si nějaký můžeme nechat doma, ale divoký ne“
Hračka	„že si chceme hrát, když se třeba nudíme“
Nářadí	„abychom si mohli udělat dům“ „když je něco rozbitého, abysme si to mohli opravit“

Tabulka shrnutí odpovědí 1 - Damián

Vyhodnocení: Damiánovi odpovědi byly ve většině případů správné. Kromě dopravních prostředků, u kterých si nemohl vzpomenout na význam, vše věděl. U plnění úkolu byl klidný, vydržel se soustředit, pokud něco nevěděl, hodně se usmíval.

Damián - úkol č. 2		
Pojem:	Chybné pojmy:	Komentář:
Oblečení	Bez problému	Oblečení pojmenoval jako „prádlo“
Potraviny	Bez problému	
Dopravní prostředky	Bez problému	Pojmenování karty jako „auta“
Domácí zvířata	Bez problému	
Hračka	Bez problému	
Nářadí	Bez problému	Kleště - „chytáček“

Tabulka shrnutí odpovědí 2 - Damián

Vyhodnocení: Damiánovi odpovědi byly správné, a to nad moje očekávání. Všechny karty a odpovědi měl správně, bez jakéhokoliv zaváhání. Po celou dobu pracoval samostatně, nepožadoval žádnou radu.

Martin – 6 let

Martin - úkol č. 1	
Pojmy:	Odpovědi:
Oblečení	„To se na sebe oblíkne“ – ukazuje na sobě
Potraviny	„Potraviny?“ „To třeba když máš sekačku na trávu“
Dopravní prostředky	„Prostředky?“ „Zase ty pily, třeba to si můžu třeba motorovou pilou nasekat dříví“
Domácí zvířata	„To třeba můžeme jim dávat, třeba jim třeba jídlo, takový, který dává pan slimák“ „Pan slimák jim dá do krmelce jídlo“ – (Měl na mysli pana myslivce).
Hračka	„To třeba můžeme s tím hrát“
Nářadí	„Nářadí?“ „To můžeš opravovat třeba stůl“

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Martin

Vyhodnocení: Martin se sice snažil k daným pojmům odpovědět, ale ve většině případů chybně. Rozuměl pouze pojmům nářadí a oblečení. U pojmů domácích zvířat, začal povídat o myslivcovi, kterého nazval „pan slimák“. K pojmům potraviny a dopravní prostředky nerozuměl.

Martin úkol č. 2		
Pojem:	Chybné pojmy:	Komentář:
Oblečení	Bez problému	
Potraviny	Bez problému	
Dopravní prostředky	Namísto letadla vložil prase	Kolo a letadlo nedokázala pojmenovat
Domácí zvířata	Bez problému	Jako první vložila medvěda, pak řekla, že medvěd je hračka a správně to změnila
Hračka	Bez problému	
Nářadí	Bez problému	Nezná název pro kleště, pila nůž

Tabulka shrnutí odpovědí 2 - Martin

Vyhodnocení: V této části úkolu si Martin vedl o mnoho lépe. S přiřazováním podřazených pojmů neměl až na jeden případ problém. Ten nastal až při pojmenování obrázků, kde pojmenoval kleště jako nůž a kolo s letadlem nedokázal pojmenovat vůbec. Naopak u potravin, oblečení, zvířat a hraček znal všechny pojmy a dokázal je pojmenovat.

Tomáš – 6 let

Tomáš - úkol č. 1	
Pojmy:	Odpovědi:
Oblečení	Řekl romsky oblek
Potraviny	„kráva, selátko, kočička“
Dopravní prostředky	„zajac, malej štěňátko“
Domácí zvířata	„prasátko“
Hračka	„gra“
Nářadí	nic neřekl

Tabulka shrnutí odpovědí 1 - Tomáš

Vyhodnocení: Jak jsem psala výše, pro Tomáše představuje velkou bariéru jazyk. Přistěhoval se ze Slovenska, kde se svou rodinou mluvil pouze romsky. Romsky umí nejlépe, při komunikaci míchá do kupy romštinu, slovenštinu a češtinu. U hodně

odpovědi používal názvy zvířata, přisuzuju to k tomu, že si v ten den se o zvířatech povídaly a bylo to pro něj aktuální.

Tomáš - úkol č. 2		
Pojem:	Chybné pojmy:	Komentář:
Oblečení	Bez problému	Pletl slova: Kalhoty – tepláky Šaty – tričko
Potraviny	Bez problému	
Dopravní prostředky	Kolo, letadlo	Vložil pouze auto, okomentoval, že je červené
Domácí zvířata	Prase, ovce, kráva	Neznal ani jeden pojem
Hračka	Bez problému	Balón – bola Medvěd – popka (romsky hračka)
Nářadí	Bez problému	Kladivo – tover (sekyra) Pila – bila, předvádí řezání Kleště – štrupačky, předvádí

Tabulka shrnutí odpovědí 2 - Tomáš

Vyhodnocení: V této části úkolu již měl Tomáš problém s komunikací. Je dost inteligentní, proto s přiřazením obrázků do volných polí neměl problém. Ten nastal až poté, co měl obrázky popsat a říct, co na nich vidí. Tomáš si ale s úkolem poradil celkem dobře. Když neznal českou odpověď, ale obrázek znal, odpověděl romsky, či ukazoval. Kromě nářadí, přiřadil vše správně. Tomášův úkol dopadl nad moje očekávání.

Celkové zhodnocení:

Úkol splnily všechny děti podle jejich schopností a obsáhlosti slovní zásoby. V první části úkolu si z vybraných dětí nejlépe vedl Damián. Největší problém byl s pojmem „dopravní prostředky“, který nikdo z dětí neznal, zatímco pojem, který byl všem jasný, bylo „nářadí“. U některých dětí bylo vidět, že pojmy znají, některé sice věděly a ukazovaly např. na sobě, pouze nemají natolik rozvinutou slovní zásobu, aby daný pojem vysvětlily.

O druhé části jsem si myslela, že bude pro děti těžší, v čemž jsem se zmýlila. Poradily si s ní lépe než s první. Opět problém v některých případech nastal až poté, co měly obrázek popsat a říct, co na něm je. Zajímavá byla také odpověď, a to u více dětí, slovo „prádlo“ při rozhovoru o oblečení.

Z těchto dvou úkolů vyplývá, že děti, které se účastnily výzkumu, více ovládají pasivní slovní zásobu oproti aktivní.

2. část

Úkol č. 3 – v posledním úkolu jsem sbírala data necelé dva měsíce. Každé pondělí jsme při příchodu dětí do mateřské školy plnily první část úkolu. S dětmi jsme se přivítaly, seznámila jsem je s tématem, se kterým se budeme v průběhu týdne seznamovat a začaly jsme si povídat. Já jsem pokládala otázky a dítě se mělo pokusit o odpověď. Výzkumný vzorek není každý týden vzhledem k nepravidelné docházce stejný. Výzkum je rozdělen do části, podle týdenního tématu, každému tématu až na první, kde pouze zjišťuji prvotní informace, náleží dvě tabulky rozdělené na odpovědi na začátku a na konci týdne. Témata se týkají zejména zvířat – divokým, domácím a volně žijícím a jednou pohádce.

První úkol, jak je již výše zmíněno, je zaměřený na zjištění prvotních informací – jaké děti vlastně znají zvířata, jak je rozdělují a co o nich ví, a také se měly pokusit pomocí fotografií zvířat o přiřazení k místu, kde se vyskytují.

Druhý úkol je již přímo zaměřen na domácí zvířata. Zabýváme se pojmem město, statek – kde ho můžeme vidět, kdo na statku bydlí, informacemi o zvířatech, jejich mláďatech a potravě.

Třetí téma je zaměřené na divoká zvířátka – děti se seznamují s pojmem les, divoká zvěř, myslivec a krmelec.

Čtvrtá část se zvířaty se zabývá pojmem zvířata z volné přírody. Opět se děti seznamují s pojmem a názvy zvířat, jejich vzhledem, životem a potravou.

Poslední úkol ve výzkumu je zaměřený na pohádku O perníkové chaloupce. Děti by se měly s pohádkou seznámit, znát postavy z pohádky, děj, zápletku, zlé a hodné bytosti apod.

V každém týdenním tématu jsou zobrazeny data u dítěte, které si vedlo nejlépe, a také které mělo trochu problém. Zbytek dětí jsou rozděleny do tabulek – viz přílohu.

Jak je již výše zmíněno, výzkum probíhal v týdenních tématech. Pro všechny týdenní témata byly totožné aktivity v prvním dni – pondělí. Děti přicházely do mateřské školy a postupně jsem si s jednotlivci povídala o otázkách, které se objevují v tabulkách. Každý den po svačině mají děti za úkol hledat v knížkách a časopisech obrázky související s tématem. Následoval komunitní kruh, ve kterém si s dětmi o daném tématu povídáme, zjišťuji, zda skrz knihy poznaly, o čem si tenhle týden budeme povídat. Pomocí reálných obrázků a příběhů je seznamují se zvířaty a jejich životem na statku, v lese či volné přírodě. Děti v této oblasti nemají příliš velký přehled, podle fotografií poznají nejznámější zvířata, což byly především pes, kočka, kuň, prase, u kterého děti uměly rozlišit, zda se jedná o práce domácí nebo divoké. Znájí názvy některých mláďat, ale nejsou schopny je správně spojit se zvířetem. Z divokých zvířat poznaly především veverku, vlka, divoké prase. Pojmy jako jsou myslivec či krmelec příliš neznají. Z volně žijících žirafu a slona. Na konci výzkumu byly děti schopny roztrdit zvířata podle výskytu a pojmenovat je, s nápovědou dokáží určit také mláďata, jejich potravu apod. V týdnu jsme se učily písničky a básničky, které s tématem souvisí, při výtvarné činnosti jako nejvíce povedené považují zvířátka ze statku, které děti tvořily z obtisknuté ruky – viz přílohu – výtvarná práce. Velmi oblíbené bylo také pantomimické předvádění zvířat jedním dítětem a ostatní hádaly, o co se jedná. V každém tématu jsme se seznámily s alespoň jednou pohybovou hrou opět provázanou s tématem. Součástí byly také pracovní a grafomotorické listy. Poslední den v týdnu opět děti při příchodu do mateřské školy odpovídaly na otázky, se kterými se již v úvodu týdne setkaly. Přesné odpovědi jsem si zapisovala a následně vložila do tabulek.

ZVÍŘÁTKA – obecné informace				
Jméno:	Jaká zvířátka znáš?	Kde myslíš, že žijí? a) divoká b) domácí	Třídění obrázků (statek, les, voda)	Komentář:
Dan	Koťátko, pejsek, selátko, ovečka	a) Bez odpovědi b) v lese	Vše zařadil správně	
Klaudie	Medvěd, prase, koza, slepice, kohout, kuře, lišky	a) v lese b) andulka má domeček	Vše zařadila správně	Jako divoké zvíře označila žraloka
Michal	Prase	a) v baráčku b) takový baráček	Chybné odpovědi: Prase – les Kůň – les	
Damián	Prase, kůň, pes, kočka	a) na zahradě b) kočka, pes, králík, chameleon	Chybné zařazení: Ryba – les Vydra – statek	Na odpověď, kde žijí domácí zvířátka, neodpověděl, pouze řekl, jaká další zvířátka zná

Tabulka zvířata - obecné informace

DOMÁCÍ ZVÍŘATA

MARKUS			
Otázky:	První testování	Druhé testování	Komentář
Co je to statek?	Krokodýl	Zvířátka, prase divoké	
Kde se statek nachází?	Tady	Venkov	
Kdo na statku bydlí?	Já	Domácí zvířátka	
Co je to venkov?	Bez odpovědi	Zahrada, prase, traktor	
A co město?	Bez odpovědi	Spinká se tam, papat hranolky a řízek	
Mlád'átka a jejich maminky	Pejsek – krokodýl Kočička - kočička Prase – x Hřibátko – kočička Telátko – x Kuřátko - x	Pejsek – koťátko Kočička – koťátko Prase – s dopomocí řekl selátko Hřibátko – kůň Telátko – s dopomocí Kuřátko – slepice	Řekl si o pomoc při odpovědi kočička – koťátko, selátko
Čím se zvířátka živí?	Ovečka – pomeranč Slepice – banán Pejsek – sladkosti Kůň – banán Prase – pomeranč	Ovečka – mlíko Slepice – vejčička Pejsek – sladkosti, maso Kůň – travičku Prase – travičku, maso	

Tabulka domácích zvířat - Markus

Vyhodnocení: V době tohoto testování byl Markus nejmladším dítětem ve třídě, byli mu čerstvě čtyři roky. Z jeho odpovědí nejsem ani trochu zklamaná, hodně si začal se zvířátky hrát, staví jim domečky a stále mluví o divokém praseti. Během týdne se toho hodně naučil.

KLAUDIE			
Otázky:	První testování	Druhé testování	Komentář
Co je to statek?	Stan, do kterého chodí děti si hrát	Baráček, tam bydlí zvířátka	
Kde se statek nachází?	Bez odpovědi	Bez odpovědi	
Kdo na statku bydlí?	Zvířátka	Zvířátka	
Co je to venkov?	Bez odpovědi	Je to pole a jezdí tam traktor a pán	
A co město?	Bez odpovědi	Bez odpovědi	
Mlád'átka a jejich maminky	Prase – miminko Hřibátko – dává jim mlíčko Telátko – x Kuřátko - hračky	Prase – telátko Hřibátko – x Telátko – prasátko Kuřátko – x	Na konci tetování měla sice problém s mlád'aty, ale stačilo napovědět jedno písmeno a věděla
Čím se zvířátka živí?	Ovečka – sladkosti Slepice – x Pejsek – kost Kůň – x Prase – kuřátko	Ovečka – travička Slepice – travička Pejsek – kosti, vodičku, granulky Kůň – travičku Prase – masíčko	

Tabulka domácí zvířata - Klaudivie

Vyhodnocení: V případě Klaudie jsem čekala o něco lepší výsledky, vzhledem k tomu, co všechno je schopna si zapamatovat, měla horší výsledky než Markus, kterému jsou pouze čtyři roky. Je zřejmé, že má s tříděním informací větší problém oproti vyprávění, či popisu pojmů.

LESNÍ ZVÍŘATA

Dan			
Otázky:	První testování	Druhé testování	Komentář
Jaké znáš divoká zvířátka?	Ryba	Divoké prase, srnku, jelen, má parohy, lišku, veverka	
A kde bydlí?	Ve volné přírodě - srnka	V lese	
Věděl/a by si, co je to les?	Bez odpovědi	Zvířátka, najdeme tam jídlo, houby, stromy	
A co takový krmelec?	Bez odpovědi	Chodí tam zvířátka, aby měly jídlo	
Myslivce by si znal/a?	Má pistol	Dává zvířátkům jídlo do krmelce	

Tabulka lesní zvěř - Dan

Vyhodnocení: Na konci týdne jsem měla z Danečkových odpovědí radost, je vidět, že se toho spoustu naučil. Součástí úkolu byl pracovní list, ve kterém bylo za úkol zakroužkování všech zvířátek z lesa. Dan splnil úkol z poloviny, přičemž některá zvířata poznal hned, některá vůbec.

ADAM			
Otázky:	První testování	Druhé testování	Komentář
Jaké znáš divoká zvířátka?	Bez odpovědi	Divoké prase, kůň, pes, opice, had, vlk	
A kde bydlí?	Bez odpovědi	V lese	
Věděl/a by si, co je to les?	Bez odpovědi	Bydlí tam zvířátka, je tam listí, hady	
A co takový krmelec?	Zvířátka trávu papaj	Chodí tam zvířátka	
Myslivce by si znal/a?	Bez odpovědi	Dává jim papat zvířátkům, maso	

Tabulka lesní zvěř - Adam

Vyhodnocení: Adam má velmi nepravidelnou docházku do mateřské školy, proto jsou jeho odpovědi v rámci možností v pořádku. Bohužel v případě jeho pracovního listu se nedá hodnotit kladně. Adam špatně zpracovává instrukce, a tak zakroužkoval všechny zvířátka na obrázku.

VOLNÁ PŘÍRODA

DAMIÁN			
Otázky:	První testování:	Druhé testování:	Komentář:
Co to je volná příroda?	To nevím	Zvířátka tam jsou	
A kde ji můžeme vidět?	Venku	V teple	
Kdo tam žije?	Bez odpovědi	Tygr, žirafa, zebra	
Kdo se o ně stará?	Pán	Nikdo	
Kdo jim dává potravu?	Bez odpovědi	Sami si ho najdou	

Tabulka volná příroda - Damián

Vyhodnocení: Damián si zapamatoval ze všech nejvíc, pokud něco nevěděl, hodně se usmíval – styděl se. Z každé správné odpovědi měl velkou radost a říkal, že to řekne „mámě“. V pracovním listě si nevedl moc dobře, ale přisuzuji to k tomu, že špatně pochopil úkol. Vše zakroužkoval jednou barvou.

LAURA			
Otázky:	První testování:	Druhé testování:	Komentář:
Co to je volná příroda?	Bez odpovědi	Bez odpovědi	
A kde ji můžeme vidět?	Bez odpovědi	V lese	
Kdo tam žije?	Bez odpovědi	Pán	
Kdo se o ně stará?	Bez odpovědi	Pan myslivec	
Kdo jim dává potravu?	Bez odpovědi	Děti	

Tabulka volná příroda - Laura

Vyhodnocení: Bohužel Laura v této části pletla hodně volně žijící zvířata s domácími. I tak se ale snažila. V pracovním listě, nepoznala pouze klokanu.

PERNÍKOVÁ CHALOUPKA

KLAUDIE	
Otázky:	První testování:
Znáš pohádku O perníkové chaloupce? O čem je?	Tam byly dvě děti a holčička a jeden kluk, a pak tam byla zlá macecha, a ta ji poručila, ať jde nasbírat jahody. Tatínek řekl, že ne, a pak šel. Nechal u stromu bedýnku a uslyší, že řeže dřevo, a pak ji tam nechal a utekl domu. Děti měly strach, Jeníček vylezl na strom a řekl holčičce: „tatínek tam není“ a pak se vydaly do lesa, našly perníkovou chaloupku, kde bydlela ježibaba. Jeníček vylezl na střechu a ulomil i holčičce, pak přišla ježibaba, vynadala jim a zavřela je do mříže. Mařenka musela pomáhat a Jeníček ukazoval prst, jestli už ztloustnul. Potom chtěla ježibaba zatopit, ale děti řekly, ať jim to ukáže a strčily ji tam. A pak děti utekly domu za tatínkem.

Tabulka pohádka - Klaudivie

Vyhodnocení: Klaudivie přišla do školky až třetí den, pohádku, proto slyšela pouze z opakování a při odpočinku jako mluvenou pohádku. Mám z ní velkou radost, jak si vše zvládla zapamatovat. Stačilo položit pouze jednu otázku, abych zjistila, jestli aspoň trochu ví, o čem je. Klaudivie řekla pohádku jedním dechem, dokonce použila přímou řeč, u které změnila hlas. Zde je vidět, že Klaudivie lépe ovládá vyprávění oproti schopnosti třídění.

ADAM			
Otázky:	První testování:	Druhé testování:	Komentář:
Znáš pohádku O perníkové chaloupce? O čem je?	Ano	O perníkové chaloupce, je tam domeček	
Jsou v pohádce nějaké děti? A jak se jmenují?	Jsou	Mařenka a Jeníček	
S kým děti bydlely?	S mámou a tátou	S tátou a mámou, umřela	
Kam děti šly a co se tam stalo?	Domu, trhaly houby	Aby sbíraly jahody	
Kam Jeníček vylezl a co viděl?	Že je tam vlk a snědl je	na strom, světýlko	
Kdo bydlel v perníkové chaloupce?	Máma, táta a kluci	Ježibaba	
Co Jeníček musel zlé ježibabě ukazovat?	Nějaký plášť	Prst	
Dostaly se děti pryč z chaloupky? Kam strčily ježibabu?	Ano, pak utekly domu	Do klece	

Tabulka pohádka – Adam

Vyhodnocení: Adam si informace z pohádky hezky zapamatoval, nedokáže příliš mluvit ve větách, proto nezvládl pohádku převyprávět.

Celkové hodnocení:

Na základě analýzy je zřejmé, že si děti jsou schopny v týdenním intervalu zapamatovat velké množství informací. Odpovídající je samozřejmě také docházka, která se u každého dítěte liší. Pokud dítě chodilo pravidelně celý týden, či jeden den chybělo, naučilo se toho spoustu. Udělalo mi radost, když jeden z chlapců jednoho dne přišel s knihou a ukazoval mi „statek“. Perníková chaloupka byla dle mého nejvíce zajímavá. Orientační přehled zvířat - jak je již výše zmíněno, tento úkol sloužil především pro zjištění, jak se děti v tématu zvířat orientují. Dělení na domácí či divoká děti spíše neznaly až na Klaudii, která sice řekla, že divoká zvířátka žijí v lese, ale zároveň jako příklad uvedla žraloka. Což je ve své podstatě správné, v případě, že by byla řeč o vodním světě. S tříděním obrázků podle obydli problém celkem nebyl. Dvě děti ze čtyř měly celé řazení správně, ostatní s drobnými chybami.

V další části úkolu pracoval nad moje očekávání Markus, který si vzhledem k jeho věku a slovní zásobě zapamatoval opravdu hodně. Dokázal správně odpovídat na otázku, podle svých možností. Další ukázkový případ je Klaudivie, která oproti Markusovi odpovídala na její schopnosti hůře, ale i tak si spoustu informací zapamatovala. V prvním dnu testování neměli děti skoro žádné povědomí o zvířatech a především jejich mláďatech, které děti pletly a neuměly je správně přiřadit. Na konci týdne sice některé děti přiřazení mláďat pletly, ale při nápovědě jednoho písmena okamžitě věděly. Osvojily si, co znamená pojem statek, o kterém také mnoho nevěděly. Zatímco s určením, čím se zvířata živí, problém příliš nebyl. Myslím, že se děti celkově v průběhu týdne naučily a zapamatovaly si hodně informací.

V úkolu, kde jsme se zabývaly divokými zvířaty, jsem uvedla příklady dvou chlapců. Jeden z nich navštěvuje mateřskou školu pravidelně, zatímco druhý byl v mateřské škole dvakrát, ale i tak jsou odpovědi se srovnáním s jeho docházkou v pořádku. Je zde vidět hezký příklad toho, že při pravidelné docházce, si děti zapamatují mnoho informací.

V prvním dnu testování bylo vidět, že děti neznají divoká zvířata a další informace s nimi spojené, tj. les, krmelec, myslivec. Konec týdne dopadl o dost lépe, děti získaly základní informace o dění v lese.

Již před začátkem testování jsem si myslela, že děti volně žijící zvířata příliš znát nebudou, a také to tak bylo. Po vyhodnocení informací je zřejmé, že týdenní

interval byl v tomto případě málo. Celkem vydařené odpovědi měl pouze Damián, který si v této oblasti zapamatoval základní informace, a tudíž zvládl volně žijící zvířata rozeznat, stejně tak pochopil, kde žijí, jak si shání potravu apod.

Laura bohužel i k pravidelné docházce sloučila všechny své znalosti o zvířatech do kupy. Jako místo výskytu uvedla les, s čímž souvisí i odpověď o myslivci.

Poslední část výzkumu se zabývala pohádkou O perníkové chaloupce. Myslím, že společně s domácími zvířaty, nadchlo děti nejvíce, což bylo zřejmé i podle jejich znalostí, které si zapamatovaly. Nad moje očekávání dopadly odpovědi Klaudie, která pohádku rovnou převyprávěla. Nebylo by to překvapení, ale v týdnu, kdy se pohádka probírala, byla v mateřské škole pouze dvakrát, a i tak byla schopna získat informace. Nad moje očekávání pracoval i Adam, který sice pohádku nedokázal převyprávět, ale správně, podle jeho možností dokázal odpovídat na otázky související s pohádkou. Myslím, že v tomto okruhu, se všem dětem povedlo získat mnoho informací.

Závěr

Hlavním cílem práce bylo zjistit, kolik informací si jsou schopny děti romské národnosti po týdnu výuky zapamatovat a následně odpovídat na otázky týkající se konkrétního tématu. Jednalo se o znalosti z oblasti zvířat a jedné pohádky, a také, jak mají rozvinutou aktivní a pasivní slovní a zda děti rozumí kategorizaci pojmů, tj. zda chápou vztah nadřazenosti a podřazenosti.

Obsahem praktické části je výzkum, ze kterého jsem dospěla k určitým závěrům. V první části jsem se zaměřila na aktivní a pasivní slovní zásobu a vztah nadřazenosti a podřazenosti. Před uskutečněním výzkumu, jsem si myslela, že část, ve které děti přiřazovaly pojmy podřazené, bude těžší, což tak nebylo. Z šetření vyplývá, že děti ovládají spíše pasivní slovní zásobu a zároveň pojmy podřazené. Po analýze dat z druhé části vyplynulo, že pokud děti z výše uvedené mateřské školy pravidelně docházejí do mateřské školy, tak si jsou schopny informace velmi dobře zapamatovat. Bohužel většina dětí, které se podílely na výzkumu, nemají příliš velký přehled o běžně vyskytujících se věcí, týkající se především zvířat, barev, povolání, rostlin apod., ale pokud pravidelně navštěvují předškolní vzdělávání, jsou schopny si tyto znalosti osvojit.

Jak je již výše zmíněno, na výzkumu se podílely děti ve věkové skupině od čtyř do šesti let. Čtyřletý byl pouze Markus, který celkově pracoval nad moje očekávání. Úkol, který se týkal aktivní slovní zásoby, dopadl podle mého očekávání. Pojmy dopravní prostředky, domácí zvířata neznal, s čím si byl jistý, bylo pouze oblečení a nářadí, stejně tak jako u většiny dětí. Přiřazování obrázků mu problém nedělal. Téma týkající se domácích zvířat bylo pro něj podle prvotních odpovědí celkem neznámé, ale po týdenní výuce se toho mnoho naučil, především v oblasti mláďat, kde odpovídal lépe, než starší děti. Jako jeden z mála pochopil, že pokud se řekne např. kuřátko, musí poznat, ke kterému zvířeti patří, což byl u mnoha dětí problém. Markus odpovídal pouze jednoslovně, ale správně, a to je důležité. Poté se účastnil až pohádky O perníkové chaloupce, kterou také příliš neznal. Na konci týdne už byl schopen opět správně odpovídat na všechny otázky. Velký posun nastal především v tom, že se jednoslovné odpovědi změnilly na jednoduché věty. Další kategorií byly pětileté děti, kterých bylo celkem pět. První část úkolů – aktivní a pasivní slovní zásoba, zvládl ze všech dětí nejlépe Damián, který kromě dopravních prostředků znal a přiřadil vše

správně. Stejně tak v okruhu volně žijící zvířat, kde jako jediný měl přehled. Dalším je Adam, který se také kvůli své nepravidelné docházce účastnil pouze výzkumu týkající se divokých zvířat pohádky, u které je vidět, že se je také schopen naučit mnoho informací. Adam mluví pouze v jednoduchých větách. V této kategorii dále vystupoval Daniel. Aktivní slovní zásobu nemá příliš rozvinutou, odpovídá pouze jednoslovnými či dvouslovnými odpověďmi, v přiřazování nebyl problém. Počáteční přehled o zvířatech příliš neměl. V okruhu domácích zvířat, jako jediný ze všech uvedl u potravy slovo seno, které uměl také vysvětlit. Problém měl s volnou přírodou, do které pletl i les. Dalším pětiletým aktérem byla Klaudivie, které v třídění sice trochu zaostávala, ale byla schopnost jako jediná převyprávět děj pohádky, ve které použila přímou řeč a změnila hlas. Laura, které je také pět let, úkoly zvládla s drobnými problémy. Gabriel, kterému je šest let, je vzhledem ke svému postižení na úrovni dvou a půl letého dítěte. S úkoly aktivní a pasivní slovní zásoby, se ale vypořádal celkem dobře. Šestiletým aktérem, byl dále Tomáš, pro kterého tvoří jazyk bariéru, ale je inteligentní a pokud neznal českou odpověď, mluvil ve větách v romštině. Posledním je Martin, kterému je také šest let, ale v komunikačních dovednostech tomu odpovídá spíše věková hranice pěti let. V pojmenování pojmů pletl spoustu věcí dohromady. Přiřazování bylo celkem v pořádku, opět ale nedokázal pojmenovat některé pojmy.

V teoretické části jsem se zabývala pojmem komunikace, jazyk a řeč, dále jsem zabývala vývojem řeči, aktivní a pasivní slovní zásoby a charakterizovala jsem dítě předškolního věku a romské dítě.

Jak je již výše zmíněno, slovní zásoba je propojena s termínem „jádro“, které Hauser (1980) ve své publikaci charakterizuje jako komunikaci v každodenním životě, slov je málo, ale jejich využití je vysoké. Což je ve výše provedeném výzkumu zřejmé. Děti znají slova a činnosti, které v jejich okolí vidí. Jako jeden ze příkladů je nářadí – všechny děti uměly pojem pojmenovat a vysvětlit, především formou, že se něco opravuje, stejně tak jako oblečení, které bylo často označováno jako prádlo, které se suší. Zatímco pojmy jako např. dopravní prostředky skoro neznají. Jedno z okruhů byly také „nejdůležitější děje“, které lze uvést v příkladu pojmu „hračky“ – děti v mnoha případech odpovídaly „uklízet“.

Výsledky výzkumu jsem zpracovala a vyhodnotila. Zvolený cíl jsem dle mého názoru naplnila.

Seznam použité literatury

ALLEN, K. E., MAROTZ, L. R. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2002. ISBN: 80-7178-614-4

ADAM, R., BOZDĚCHOVÁ, I., DITTMANN, R., FIDLEROVÁ, ANDRLOVÁ, A., CHROMÝ, J., MAREŠ, P., REJZEK, J., SYNKOVÁ, P., ŠORMOVÁ, K. *O jazyce bez hranic a další zajímavosti ze současného zkoumání češtiny*. 1. vyd. Praha: NLN, s. r. o., 2017. ISBN: 978-80-7422-516-1.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2007. ISBN: 978-80-251-1829-0

BENDOVÁ, P., *Inkluzivní vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami předškolního věku*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN: 978-80-7435-492-2.

BITTNEROVÁ, D., LEVÍNSKÁ, M., DOUBEK, D., *Zápas o šťastné dětství. Romano džaniben*, 2017. ISSN 1210-8545.

CECHOVÁ, M., *Čeština, řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 2000. ISBN: 80-85866-57-9.

ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2001. ISBN: 80-7178-463-X.

Dennett, D., *Druhy myslí k pochopení vědomí*. 2. vyd. Praha: Akademie věd, 2004. ISBN: 80-200-1177-3.

DeVITO, A. J. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2001. ISBN 80-7169-988-8

HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 2. vyd. Praha: SPN, n. p., 1986.

HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 1998. ISBN: 80-7178-763-9

KALEJA, M., ZEZULKOVÁ, E., FRANIOK, P. *Žák se speciálními vzdělávacími potřebami v pedagogické komunikaci*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, pedagogická fakulta, 2001. ISBN: 978-80-7464-022-3.

KOLAŘÍKOVÁ, M., *Dítě předškolního věku v prostředí sociální exkluze*. 1. vyd. Opava: Slezská univerzita, Fakulta veřejných politik, 2015. ISBN: 978-80-7510-161-7-

KOŠŤÁLOVÁ, P., *Slovní zásoba předškolních dětí*. Rousínov, 2009. Bakalářská práce. Masaryková univerzita, pedagogická fakulta.

KŘOVÁČKOVÁ, B., SKUTIL M. a kol., *Pedagogicko psychologický slovník: terminologický slovník zaměřený na primární a preprimární vzdělávání*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN: 978-80-7435-513-4.

KUTÁLKOVÁ, D., *Slovo za slovem, o vývoji a poruchách dětské řeči*. Praha: KPK, 1992. ISBN: 80-85267-34-9.

LECHTA, V. a kol. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2003. ISBN: 80-7178-801-5.

MĚCHUROVÁ, A., *Jak dobře mluvit a úspěšně jednat (základy rétoriky a komunikace)*. 2. vyd. Praha: UJAK Praha. ISBN: 978-80-86723-32-7.

O vývoji řeči [online]. *Asociace klinických logopedů ČR*, 2019 [cit. 2019-05-29]. Dostupné z: <http://www.klinickalogopedie.cz>.

POKORNÁ, Z., *Porozumění romštině a majoritnímu jazyku u romských předškoláků*. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, filozofická fakulta.

Rámcový vzdělávací program [online]. 2019- [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://www.rvp.cz>.

SAMCOVÁ, Š., Edukace romských žáků. České Budějovice: 2008. Diplomová práce. Jihočeská univerzita, České Budějovice, pedagogická fakulta.

SOCIOKLUB, Analýza sociálně ekonomické situace romské populace v ČR s návrhy na opatření. Praha: 2003.

Sonda: Romské děti bývají ve škole méně úspěšné než ostatní [online]. 2019- [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <https://www.gac.cz>.

ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.* 1. vyd., Praha: Portál, 2007. ISBN: 978-80-7367-313-0.

VÁGNEROVÁ, M., *Úvod do psychologie,* 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. ISBN: 80-7148-421-7.

VALENTA, J., *Učíme (se) komunikovat.* 1. vyd. Kladno: AISIS o. s., 2005. ISBN: 80-239-4514-9.

VYBÍRAL. Z., *Psychologie komunikace.* 2. vyd. Praha: Portál 2009. ISBN: 978-80-7367-387-1.

VYGOTSKIJ, S. L., *Psychologie myšlení a řeči.* 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN: 80-7178-943-7.

Seznam obrázků a tabulek

1 Teoretická část

Obrázek 1.1 - lineární pojetí

Obrázek 1.2 - interakční pojetí

Obrázek 1.3 – transakční model

Tabulka 1.4 - stručný popis vývoje řeči dítěte v závislosti na věku

2 Praktická část

Tabulka charakteristika aktérů

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Damián

Tabulka shrnutí odpovědí 2 – Damián

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Martin

Tabulka shrnutí odpovědí 2 – Martin

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Tomáš

Tabulka shrnutí odpovědí 2 – Damián

Tabulka domácí zvířata – Markus

Tabulka domácí zvířata – Klaudie

Tabulka lesní zvěř – Dan

Tabulka lesní zvěř – Adam

Tabulka volná příroda – Damián

Tabulka volná příroda – Laura

Tabulka pohádka – Klaudie

Tabulka pohádka - Adam

Seznam příloh

Slova nadřazená

Slova podřazená

Pracovní list – divoká zvířátka

Pracovní list – zvířátka domácí, divoká, z volné přírody

Úkol – řazení zvířátek podle jejich výskytu

Ukázka výtvarné činnosti – domácí zvířata

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Markus

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Klaudie

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Dan

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Laura

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Gabriel

Tabulka shrnutí odpovědí 2 – Markus

Tabulka shrnutí odpovědí 2 – Klaudie

Tabulka shrnutí odpovědí 2 – Dan

Tabulka shrnutí odpovědí 2 – Gabriel

Tabulka domácí zvířata - Laura

Tabulka domácí zvířata – Dan

Tabulka divoká zvířata – Laura

Tabulka volná příroda – Dan

Tabulka pohádka - Markus

Tabulka celkové vyhodnocení – pojmenování pojmů

Tabulka – celkové vyhodnocení přiřazování 2

Tabulka - celkové vyhodnocení

Přílohy

Markus úkol č. 1	
Pojmy:	Odpovědi:
Oblečení	„jak se vypere prádlo, pak se dá ven, pak to dám domu a na sušák“
Potraviny	„něco se ohřeje“
Dopravní prostředky	„nevím“
Domácí zvířata	„kočárek“
Hračka	„uklízet“
Nářadí	„dáme si do kůlny a pak jdou si malovat“

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Markus

Klaudie úkol č. 1	
Pojmy:	Odpovědi:
Oblečení	„Když jdete do školky, tak si sundáme rifle, bundu, mikinu a vezmeme si legínky a tričko“
Potraviny	„Je takový jídlo, třeba maso, rohlík, chleba“
Dopravní prostředky	X
Domácí zvířata	„Kravička, prasátko, kohout, slepička, pejsek“
Hračka	„Jak si třeba hrajete ve školce“
Nářadí	„Jak se pracuje“

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Klaudie

Dan úkol č. 1	
Pojmy:	Odpovědi:
Oblečení	„Oblíkat, navonit, někam projít“
Potraviny	
Dopravní prostředky	X
Domácí zvířata	„Utíkat, spinkej“
Hračka	„Uklízet hračky, medvídka, vláček, auto“
Nářadí	„Jak se spravít auto“

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Dan

Laura úkol č. 1	
Pojmy:	Odpovědi:
Oblečení	„Věci, auto“
Potraviny	X
Dopravní prostředky	„Dopis“ – (viděla obálku na stole)
Domácí zvířata	„Prasátko, koníček a liška a veverka“
Hračka	„Hra“
Nářadí	„Jak spravuje“

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Laura

Gabriel úkol č. 1	
Pojmy:	Odpovědi:
Oblečení	X
Potraviny	X
Dopravní prostředky	X
Domácí zvířata	Řekl „zvíře“
Hračka	Ukazoval že „řídí“
Nářadí	Ukazoval ručně „kopání“

Tabulka shrnutí odpovědí 1 – Gabriel

Markus úkol č. 2		
Pojem:	Chybné pojmy:	Komentář:
Oblečení	Bez problému	
Potraviny	Bez problému	
Dopravní prostředky	Namísto letadla vložil prase	Okomentoval: „Protože ho veze to auto“
Domácí zvířata	Bez problému	Okomentoval: „prasátko utíká a neposlouchá, kráva poslouchá a neutíká, ovečka poslouchá, neutíká“
Hračka	Bez problému	
Nářadí		Kleště pojmenované jako „nůžky“

Tabulka shrnutí odpovědí 2 - Markus

Kludie úkol č. 2		
Pojem:	Chybné pojmy:	Komentář:
Oblečení	Bez problému	Pojmenování jako prádlo, poté spodní prádlo
Potraviny	Bez problému	Pizza, kebab
Dopravní prostředky	Bez problému	
Domácí zvířata	Bez problému	
Hračka	Bez problému	
Nářadí	Bez problému	

Tabulka shrnutí odpovědí 2 – Kludie

Dan úkol č. 2		
Pojem:	Chybné pojmy:	Komentář:
Oblečení	Bez problému	
Potraviny	Bez problému	Pizza jako „pisa“
Dopravní prostředky	Bez problému	
Domácí zvířata	Bez problému	Krávu nazval ovečkou
Hračka	Bez problému	
Nářadí	Pila	Neznal

Tabulka shrnutí odpovědí 2 - Dan

Gabriel úkol č. 2		
Pojem:	Chybné pojmy:	Komentář:
Oblečení	Bez problému	Šaty – tričko Kalhoty - tepláky
Potraviny	Bez problému	Vejce – povídá o omáčce Sýr – maso Pizza Salám
Dopravní prostředky	Bez problému	
Domácí zvířata	Bez problému	Kráva myš
Hračka	Kostky	Jako první vybral kolo – rád na něj jezdí
Nářadí	Bez problému	Kladivo – předvádí Kleště – mlátit Pila – nezná název

Tabulka shrnutí odpovědí 2 - Gabriel

LAURA			
	První testování	Druhé testování	Komentář
Co je to statek?	Vítr	Domeček a bydlí tam zvířátka, kravičky a pejsek	
Kde se statek nachází?	Všude	Na poli	
Kdo na statku bydlí?	Pán	Zvířátka	
Co je to venkov?	Bez odpovědi	Prasátko, ovečka, kačenka, kočka, traktory, pole	
A co město?	Bez odpovědi	Maso, hranolky, lízátka, žvejky	
Mlád'átka a jejich maminky	Pejsek – dí'átko Kočička - x Prase – miminko Hřibátko – dává jim mlíčko Telátko – x Kuřátko – hračky	Pejsek – štěňátko Kočička - koťátko Prase – telátko Hřibátko – x Telátko – prasátko Kuřátko – x	Na konci testování měla sice problém s mlád'aty, ale stačilo napovědět jedno písmeno a hned věděla
Čím se zvířátka živí?	Ovečka – sladkosti Slepice – x Pejsek – kost Kůň – x	Ovečka – travička Slepice – travička Pejsek – kosti, vodičku, granulky	

	Prase – kuřátko	Kůň – travičku Prase – masíčko	
--	-----------------	-----------------------------------	--

Tabulka domácí zvířata - Laura

DAN			
	První testování	Druhé testování	Komentář
Co je to statek?	Jdeme někam do baráčku	Že tam chodí zvířátka a traktor	
Kde se statek nachází?	Na houbách	Na poli	
Kdo na statku bydlí?	Tráva	Zvířátka	
Co je to venkov?	Bez odpovědi	Zvířátka, jezdí tam traktor	
A co město?	Chodí tam zvířátka	Bez odpovědi	
Mlád'átka a jejich maminky	Pejsek – x Kočička - roztomilý Prase – malinký Hřibátko – malinký Telátko – ovečka Kuřátko – x	Pejsek – štěňátko Kočička - koťátko Prase - selátko Hřibátko – kůň Telátko – kravička (nápověda) Kuřátko – slepice	Na konci testování s dopomoc při poznání maminky od telátka – pouze jedno písmeno
Čím se zvířátka živí?	Ovečka – sladkosti Slepice – x Pejsek – kost Kůň – x Prase – kuřátko	Ovečka – tráva, seno, mléko, maso Slepice – zrní Pejsek – kosti, maso Kůň – trávu, maso Prase – maso	

Tabulka domácí zvířata - Dan

LAURA			
Otázky:	První testování	Druhé testování	Komentář
Jaké znáš divoká zvířátka?	Bez odpovědi	Divoké prase, srnka, liška, vlk, na stromě veverka, jelen, má parohy	
A kde bydlí?	Bez odpovědi	V lese	
Věděl/a by si, co je to les?	Bez odpovědi	Bydlí tam zvířátka, divoká	
A co takový krmelec?	Bez odpovědi	V lese, myslivec Proč tam chodí myslivec? Jim tam dává jídlo	Při doplňujících otázkách znala odpovědi
Myslivce by si znal/a?	Zachrání babičku a Aničku	Dává zvířátku jídlo do krmelce	

Tabulka divoká zvířata – Laura

DAN			
Otázky:	První testování:	Druhé testování:	Komentář:
Co to je volná příroda?	Bez odpovědi	Zvířátka tam jsou	
A kde ji můžeme vidět?	Bez odpovědi	V lese	
Kdo tam žije?	Zvířata	Žirafa, slon, tygr, lev	
Kdo se o ně stará?	Pán	Děti	
Kdo jim dává potravu?	Pán	Najdou si to	

Tabulka divoká zvířátka - Dan

MARKUS			
Otázky:	První testování:	Druhé testování:	Komentář:
Znáš pohádku O perníkové chaloupce? O čem je?	Ne, vím je o chaloupce	Ano	Nedokáže pohádku popsat
Jsou v pohádce nějaké děti? A jak se jmenují?	Ano, nevím (jména)	Jeníček a Mařenka	
S kým děti bydlely?	s maminkou a tatínkem	s tatínkem a maminkou, maminka umřela	
Kam děti šly a co se tam stalo?	Do lesa, houby	Protože ježibaba byla zlá a neměla ráda děti	
Kam Jeníček vylezl a co viděl?	Do basy, viděl houby	Na strom, světlo, bylo to světlo	
Kdo bydlel v perníkové chaloupce?	Maminka, tatínek a dcera	Ježibaba, zlá	
Co Jeníček musel zlé ježibabě ukazovat?	Nemá	Prstíček, jestli je tlustý	
Dostaly se děti pryč z chaloupky? Kam strčily ježibabu?	Ano, odemkl jim tatínek, sbíral dříví	Strčily ji do pece	

Tabulka pohádka - Markus

CELKOVÉ VYHODNOCENÍ – úkol č. 1						
Jméno:	Známka:					
	Oblečení	Potraviny	Dopravní prostředky	Domácí zvířata	Hračky	Nářadí
Damián	1	1	3	1	1	1
Markus 1	2	2	3	3	3	2
Markus 2	1	3	3	3	2	1
Daniel	2	3	3	1	3	1
Tomáš	2	1	3	2	3	3
Gabriel	3	3	3	3	2	3
Klaudie	1	1	3	1	1	1
Laura	2	3	3	1	2	1

Tabulka - celkové vyhodnocení

CELKOVÉ VYHODNOCENÍ – PŘÍŘAZOVÁNÍ – úkol č. 2						
Jméno:	Známka:					
	Oblečení	Potraviny	Dopravní prostředky	Domácí zvířata	Hračky	Nářadí
Damián	1	1	1	1	1	1
Markus	1	1	2	1	1	1
Martin	1	1	3	1	1	1
Daniel	1	1	1	1	1	1
Tomáš	1	1	1	3	1	1
Gabriel	1	1	1	1	1	2
Klaudie	1	1	1	1	1	1
Laura	1	1	1	1	1	1

Tabulka – celkové vyhodnocení přiřazování 2

CELKOVÉ VYHODNOCENÍ – POJMENOVÁNÍ POJMŮ – úkol č. 2						
Jméno:	Známka:					
	Oblečení	Potraviny	Dopravní prostředky	Domácí zvířata	Hračky	Nářadí
Damián	1	1	1	1	1	2
Markus	1	1	2	1	1	2
Martin	1	1	3	1	1	1
Daniel	1	1	1	1	1	2
Tomáš	1	1	3	3	2	2
Gabriel	1	1	1	2	2	2
Klaudie	1	1	1	1	1	1
Laura	1	1	2	1	1	2

Tabulka celkové vyhodnocení – pojmenování pojmů

Slova nadřazená

POTRAVINY 	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY

--	--	--

OBLEČENÍ 	DOMÁCÍ ZVÍŘATA

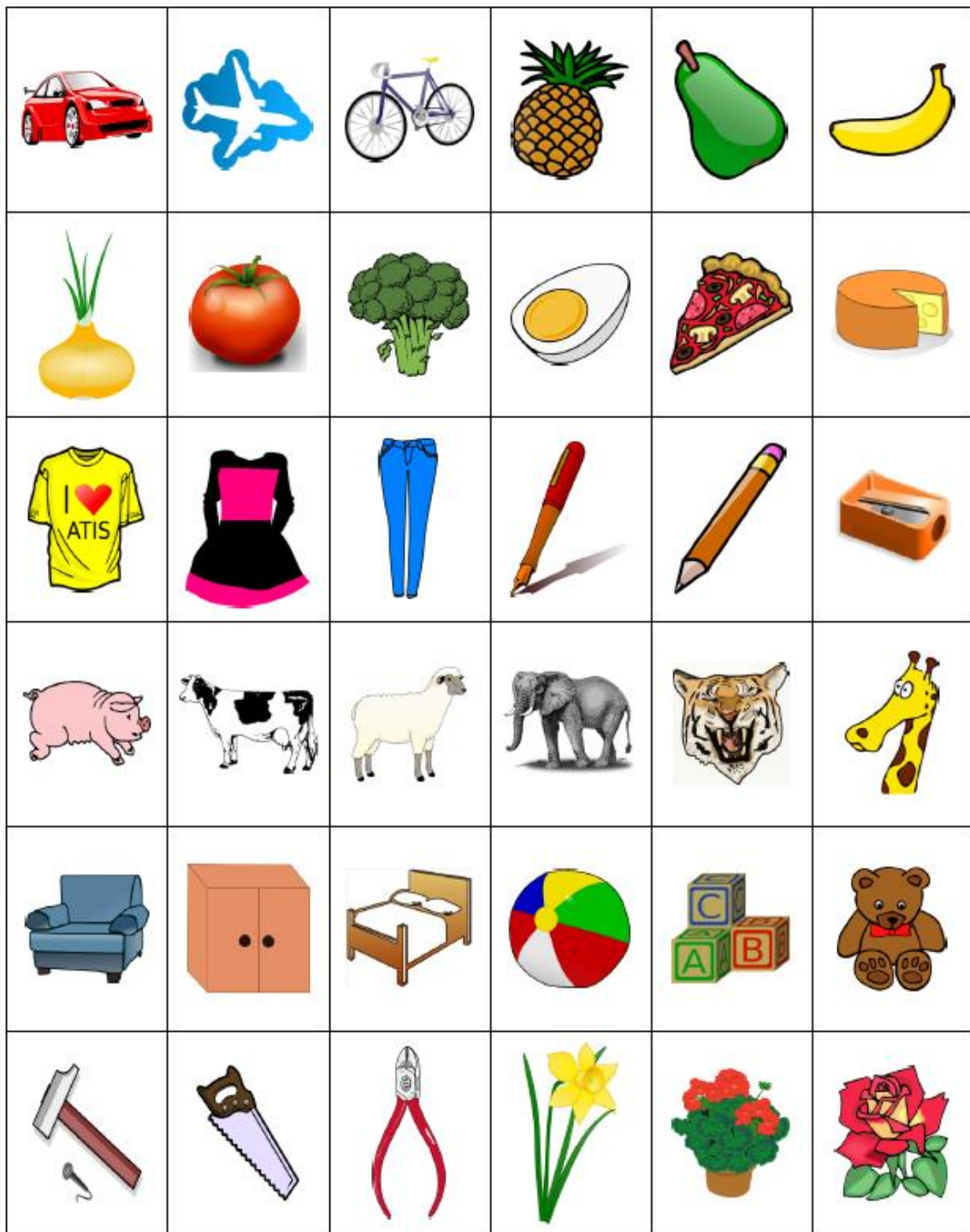
--	--	--

HRAČKY 	NÁŘADÍ

--	--	--

Slova podřazená

Karty – slova podřazená

Dostupné z: učitelnice.cz

Kamarádi z lesa ?

Stejně jako má každý člověk svůj domov, má i každé zvíře své obydlí. Některá žijí v lese, jiná ve vodě nebo u vody, další na poli. Některá zvířata se přestěhovala z přírody do blízkosti lidí a žijí třeba na statku nebo přímo s lidmi v jejich domovech.

➔ Poznáš lesní kamarády, kteří žijí v lese jako medvěd? Zakroužkuj je.

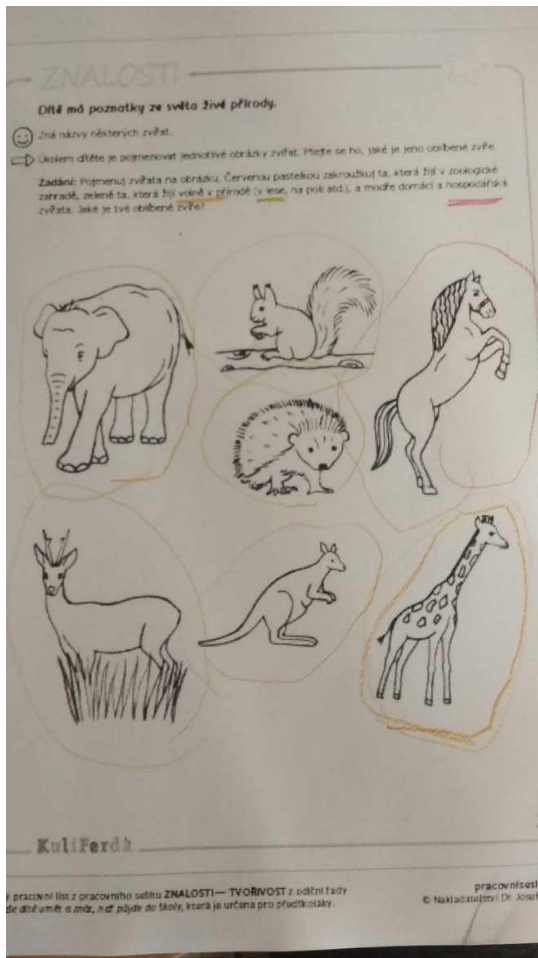

💡 Povědíte si s dětmi o domácích a volně žijících zvířatech. Využijte různé encyklopedie a pořady s touto tematikou. Podnikněte výlet za zvířaty (farmy, ranče, ekoparky...).

Kulturní a jehlově 99UAT

pracovní list z pracovního sešitu ZVÍŘATA z ediční řady Činnosti a aktivity
 děti při poznávání okolního světa, která je určena pro předškoláky.
 © Nakladatelství Dr. J.

Pracovní list – divoká zvířátka

Pracovní list – domácí, divoká, zvířátka z volné přírody

Úkol – řazení zvířátek podle jejich výskytu

Ukázka výtvarné činnosti – domácí zvířata